

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2007. FEBRUÁR

William Shakespeare A tél meséje*

Színjáték

Fordította Várady Szabolcs

SZEREPLŐK

Leontes, Szicília királya	Börtönőr
Mamillius, a kislánya	Hermione, Leontes felesége
Camillo	Perdita, Leontes és Hermione lánya
Antigonus	Paulina, Antigonus felesége
Cleomenes	Emilia, Hermione udvarhölgye
Dion	Mopsa
Polixenes, Csehország királya	Dorcas
Florizel, a fia	Főurak, nemesek, hölgyek, tisztek és szolgák,
Archidamus, cseh főúr	pásztorok és pásztoralányok
Öreg pásztor, Perdita feltételezett apja	Az Idő mint kórus
Böhönc, a fia	
Autolycus, tolvaj	
Béres	
Tengerész	Történik Szicíliában és Csehországban

Első felvonás

1. színp

*Előszoba Leontes palotájában
Camillo és Archidamus jön*

ARCHIDAMUS Ha egyszer majd Csehországba szólítja a kötelesség, Camillo, ahogy most engem ide, meg fogja látni, amit mondtam: hogy a mi Csehországunk és az önök Szicíliája, hogy az micsoda különbség.

CAMILLO A jövő nyáron, azt hiszem; a mi királyunk akkor szándékozik viszonzni a cseh király mostani látogatását.

ARCHIDAMUS Ha majd szégyenkeznünk kell a vendéglátás miatt, mentségünkre szolgáljon, hogy szívből kínáljuk; mert higgye el –

CAMILLO Ugyan már!

ARCHIDAMUS De komolyan: tudom, mit beszélnek; mi képtelenek volnánk ekkora fényűzéssel... ilyen nem mindennapi... hogy is mondjam csak... Le kell majd itatnunk önöket, hogy ne lássák meg a tökéletlenségünket a bódulattól, és ha már nem dicsérhetnek, legalább ne szidalmazzanak.

CAMILLO Túlfizeti, amit önként adunk.

ARCHIDAMUS Higgye el, az értelem diktálja, amit mondok, és a becsület készletet, hogy kimondjam.

CAMILLO Szicília királyának semennyi kedvesség nem elég, ha a cseh királyról van szó. Gyerekkorukban együtt nevelkedtek, és akkora szeretet vert bennük gyökeret, hogy

* A fordítás alapja: The Arden Edition of the Works of William Shakespeare. The Winter's Tale. Edited by J. H. P. Pafford. Methuen, London, 1963. Figyelembe vettem, és néhány jelző, szófordulat, sőt egy-két sor erejéig hálisan ki is zsákmányoltam elődeim, Szász Károly, Kosztolányi és Mészöly Dezső munkáját. Az új fordítás legfőbb értelme, ha élő nyelven szólal meg, ezért voltam kénytelen – a „rege” túlságosan XIX. századi íze miatt – megválni a darab közismert magyar címétől.

az óhatatlanul kilombosodik. Mióta felnőtt méltóságuk és uralkodói teendőik nem engedik, hogy együtt legyenek, érintkezésüket királyi küldöncök útján bonyolítják: ajándékokat, leveleket és nyájas követeket cseréltek – mintha együtt volnának a távolból is; mondhatni, kezet ráztak a messzeségből; megölelték egymást mintegy a világ két sarkából. Ég tartsa meg a szeretetüket!

ARCHIDAMUS Azt hiszem, nincs az a fondorlat vagy bármi egyéb ok, ami változtatna rajta. Hallatlan öröm lehet önöknek a fiatal hercegük, Mamillius: a legszebb reményekre jogosító ifjú úr, akit valaha láttam.

CAMILLO Tökéletesen egyetértek: nagyszerű gyermek. Valóságos balzsam az alattvalóknak; felfrissíti az öreg szíveket; aki mankón járt már a születése előtt, az is mind élni akar, hogy lássa, amint férfivá cseperedik.

ARCHIDAMUS Amúgy szívesen meghalnának?

CAMILLO Meg hát; ha más ürgyűk nem volna élni.

ARCHIDAMUS Ha nem volna fia a királynak, addig akarnának bicegni a mankójukon, amíg csak nem lesz neki. (El)

2. SZÍN

Dízsterem ugyanott

Jön Leontes, Hermione, Mamillius, Polixenes, Camillo és kíséret

POLIXENES Kilencszer figyelhetted meg a pásztor, Hogy változik a hold, mióta trónunk Üresen áll. És hálát mondanunk Ha volna idő ugyanannyi még, Adós maradnánk, testvér, akkor is Örökre: ezért, mint egy jó helyen Álló zérussal, megtöbbszörözöm Egy „köszönjük”-kel azt a sok-sok ezret, Ami előtte jár.

LEONTES Ráérsz köszönni, Ha majd elmész.

POLIXENES Holnap megyek, királyom. Aggaszt nagyon, mi eshetett, mi készül Távollétünkben; nem fújnak-e otthon Csípős szelek, hogy majd mondani kelljen: „Na, ettől félttem!” És különben is, Már terhedre vagyunk.

LEONTES Erős a vállunk, Kibirjuk, testvér.

POLIXENES Nem maradhatok.

LEONTES Csak egy hetet, no.

POLIXENES Holnap kell, muszáj.

LEONTES Egyezünk ki, nem bánom, a felében, S egy szót se szólok.

POLIXENES Kérlek, ne erőltess. Nincs a világon nyelv, nincs, tényleg, egy se, Mely hamarabb meggyőzne a tiednél, S ha okkal kérnél, bármibe kerülne, Most sem mondanék nemet. Ügyeim Hazahúznak: ha gátolsz (megbocsáss), Nekem csapás; ha maradok, neked Teher. Mindkettőt elkerülni: Ég veled, Testvér.

LEONTES Királynénk nyelve béna? Szólj te!

HERMIONE Gondoltam, hallgatok, míg esküjét Ki nem szeded, hogy elmegy. De, uram, Te lanyhán támadod. Mondd azt neki, Hogy Csehországból tegnap jött a jó hír: Az ország rendben: ezt mondd neki, máris Lefegyverezted.

LEONTES

HERMIONE

Ez az, Hermione!

Ha a fiát akarná látni, az más, Az súlyos érv: csak mondja, és mehet; Csak esküdjön meg, s úgy kipenderítjük, Lába se éri a földet. De mégis, Bátorkodom felséges jelenlétét Egy hétre kölcsönkérni. Ha cseh földön Az uram fölkeresi, azt se bánom, Ha egy hónappal marad a kitűzött Időpontnál tovább; pedig, Leontes, Fikarcnyival sem szeretlek kevésbé, Mint más nő az urát. Marad?

POLIXENES

HERMIONE

POLIXENES

HERMIONE

Nem, asszonyom.

Ugyan, no!

De nem lehet, igazán!

„Igazán!”

Fogadkozásnak gyatra ez; de én, ha Kiesküdné újtábol a napot, „Uram, ne menj”, így szólnék akkor is. Igazán nem mehet: egy hölgy Igazánja Ér annyit, mint egy úré. Mégse használ? Kényszerít, hogy a foglára legyek, Ne vendéglátó: s majd ha szabadul, Fizet a tartásért, s nem kell köszönni. No? foglyom? vendégem? Döntsön, melyik, Mert egyik „igazán”.

POLIXENES

Vendége inkább.

Ha foglya: nyilván ártottam kegyednek, S azt nekem gondolni is nehezebb, mint Büntetni önnek.

HERMIONE

Nem foglára hát,

De szíves háziasszony. Most meséljen: Mit műveltek az urammal gyerekként? Két szép kis úrfi, hm?

POLIXENES

Két kis legény,

Királyném, aki tegnapot nem ismer, A holnap nekik olyan, mint a ma: Örök gyerekkor.

HERMIONE

De az én uram volt

A nagyobb kópé, nem igaz?

POLIXENES

Olyanok voltunk, mint bárány-ikerpár, Ahogy szökdécsel és egymásra béget Napos mezőn; olyan ártatlanok, Azt se tudtuk, mi fán terem a bűn. Ha így folyik tovább az életünk, S gyöngye lelkünket lobbanékonyabb vér Nem ostorozza, majd bátran felelnék Az Égnek, hogy nincs bűnünk, azt kivéve, Mi eredendő.

HERMIONE

Úgy tehát azóta

Bűnbe estek.

POLIXENES

Ó, legkegyelmesebb hölgy!

Azóta támadt kísértés, hiszen Pelyhes korunkban kislány volt a nőm, S kegyed búbájós szeme sem akadt meg A játszótársamon.

HERMIONE

Nagy ég, mi jön még!

Tán csak nem az, hogy a neje meg én Volnánk az ördög? Na de üsse kő, A bűnt magunkra vesszük, ha velünk Követték el először, és ha aztán Is csak velünk vétkeztek, csak velünk És senki mással!

LEONTES

No, meggyőzted-e?

HERMIONE

Marad, uram.

LEONTES

Én meg hiába kértem.

Soha, drágám, ilyen hatásosan

Még nem beszéltél.
HERMIONE Soha?
LEONTES Nem, csak egyszer.
HERMIONE Kétszer tehát? S előbb mikor? Beszélj! Dicsérettelkél hizlalj, mint a szárnyast. Egy jótett, ha visszhang nélkül hal el, Legvilkol ezret, mely mind arra várt. Mi dicséretből élünk. Egy szelíd csók Vágtára késztet, a sarkantyú meg Kocogni csak. Na de térjünk a tárgyra: Utóbbi jótetem, hogy ő marad; S mi volt az első? Ha jól értelek, A nénye ennek. Kegyes hölgy, remélem. De mondd, könyörögöm, hogy előbb mikor Beszéltem oly hatásosan!

LEONTES Mikor
Három keserves hónap múlva végre Rábírt szerelmem, hogy megnyisd fehér Kezed a kézfogónkra, s mondd: „Tiéd Vagyok örökre.”

HERMIONE Valóban kegyes.
Kétszer beszéltem hát hatásosan: S királyi férjet nyertem mindörökre, S barátot, egy időre. *(Karját Polixenesnek nyújtja)*

LEONTES *(félre)* Hogy tüzel!
Túlzott barátság, forr benne a vér!
A szívem! Ugrál, de nem örömeiben,
Nem, semmiképp. Ez a nyájaskodás
Nyílt arcot ölthet, jó szív és nemesség
Képét mutatja, és elismerem:
Jól is áll annak, aki műveli;
De kézcirógatás meg csipkedő ujj,
Mint ezek itt, mosoly, mintha tükörben
Gyakorolnák; sóhaj, mintha az erdőn
Őz haldokolna – vendégszeretetből
Ennyit már nem vesz be az én szívem –
Na és a homlokom! – Mamillius,
Az én fiam vagy?

MAMILLIUS Az, apám.
LEONTES Bizisten!
Az én porontyom. Hé, piszkos az orrod?
Mondják, szakasztott az enyém. Na hékás,
Formás legyél – ne formás, tiszta, hékás:
Formás lehet az üsző is, a borjú,
A szarvasmarha! – Még az ujjá egyre
Ott babrál tenyerén! – Na, bikaborjam?
Borjam vagy-e?

MAMILLIUS Ha úgy tetszik apámnak.
LEONTES Nem vagy a teljes másom, homlokod
Nem dudorodik, mégis azt beszélnek:
Mint két tojás, az asszonyok (beszélnek
Mindent azok), de ha mind hazug is, mint
A cifra kelme, mint a szél, a víz, mint
A kocka, melyre az vágják, ki nem von
Határt övé s enyém közt, annyi biztos:
A fiú rám hasonlít. Gyere, szolgám,
Vesd rám égkék szemed, édes zsvány!
Húsom, te, drágám! Anyád – lehet az?
Kéjvágy! A világ szívet átدفöd:
A lehetetlen így lesz lehető,
Álmokkal elvegyülsz – de hát hogyan? –
Egy húron pendülsz a nem létezővel,
Társulsz a semmivel – miért ne akkor
Valamivel? Úgy, úgy, meg is teszed,
A törvényest átlépvé – látom én,
És agyamat ellepi a ragály,
S keményszik homlokom.

POLIXENES Miről beszél?
HERMIONE Valami gyöttri.
POLIXENES Hogy vagy, jó uram?
Drága barátom, nincs valami baj?
HERMIONE Mintha gond felhőznél a homlokod:
Dühös vagy, én uram?
LEONTES Nem, dehogysis.
Hogy elárulja néha gyöngeségét
A természet, s alkalmat ad mulatni
Rideg szíveknek! Elnézve fiam
Vonásait, úgy huszonhárom évet
Hátráltam, s láttam pendelyes magam
A zöld bársonyzekeiben, törömet,
Tokjába zárva, nehogy kárt tegyen,
Mert veszedelmes tud lenni a dísz is.
Épp olyan voltam, mint itt ez a babszem,
Ez az uracska. Mondd, derék barátom,
Pénz helyett tojást elfogadsz?
MAMILLIUS Nem: kard ki kard!
LEONTES Hohó! Fogod még sokra vinni! Testvér,
Szereted úgy a kis hercegedet,
Ahogy mi ezt itt?
POLIXENES Otthon ő a minden:
Napi gyakorlat, vígság és vesződés,
Hol cimborám, hol ellenlábassom,
Kegyencem, katonám, miniszterem;
Nyári napot télivé rövidít;
Csapongása gyógyszer a gondok ellen,
Mik véretem sűrítik.
LEONTES Ez a tiszte
Emennek is. Mi ketten most megüünk.
Hadd lássatok méltóbb dologhoz. Hermione,
Hogy' szeretsz minket, mutasd rajta meg;
Ami Sziciliában drága, legyen olcsó:
Utánad és e kis csibész után
Szívemben ő jön.
HERMIONE Hogyha keresel,
A kertben találsz. Számítsunk-e rád?
LEONTES Csak ahogy jólesik. Én megtalállak
Az ég alatt. *(Félre)* Most horgászni fogok,
De nem látjátok, hol van a zsinór.
Csak rajta, rajta!
Hogy nyújtogatja a csőrét felé!
És a karját, mint asszony az urának,
Olyan bátran kínálja!

Polixenes, Hermione és kíséret el

Vége. Elment!
Térdig mocsok! Tetőtől talpig álság!
Menj, játssz, fiú, menj; anyád játszik, én is
Játszom, de olyan silány szerepet:
Síromba fütty kísér; pfuj és röhej lesz
Lélekharangom. Menj csak! Mindig is
Csalták a nők (tudom!) a férjüket.
Sok férfi (most, ebben a percben is,
Amíg ezt mondom) úgy öleli át
Az asszonyt: nem sejtí, míg oda volt,
Halastavában a szomszéd halászott,
Miszter Fülüg-Vigyor; na, ez vigasz,
Hogy más férfi kapuja is kitarva,
Nemcsak enyém. Ha minden rászédett férj
Kétségbeesne, a világ egytizede
Felkötné magát. Nincs ellene gyógyszer;
Ocsmány planéta ez, ártó hatása
Kiterjed délre, északra, keletre
És nyugatra. Összegezzük tehát:

A has tájékán nem használ sorompó,
Ott ki-be jár az ellenség, hiába.
Ezer meg ezer kapja el a kórt,
És nem is érzi. Mi van, kisfiam?
MAMILLIUS Azt mondják, rád ütöttem.
LEONTES Még szerencse.
Camillo, te vagy az?
CAMILLO (előjön) Én, jó uram.
LEONTES Menj, játszd, fiacskám! Te becsületes vagy.¹

Mamillius el

Camillo, ez a nagy úr még marad.
CAMILLO Sokat vesződtél, hogy lehorgonyozzon.
Mindegyre csak ment volna.
LEONTES Észrevetted?
CAMILLO Hiába is kérlelted; ügyei
Nagyon sürgették.
LEONTES Szóval észrevetted.
(Félre) Hát így vagyunk: sejtik már, sugdolóznak:
„A királynak, izé...” és így tovább,
Mire hozzám is eljut. – S mért maradt?
CAMILLO Olyan szépen kérte a jó királyné.
LEONTES Királyné, jó. De jó? Úgy kellene,
De úgy van, hogy nem úgy. S fölfogta-e
Más koponya, a tiéden kívül?
Mert a te elméd fürge, többet ért meg,
Mint a fafejű többség. Pár finom
Szellem ha fogta, mi? Az alja nép
Nem sejtí, hogy mire megy ki a játék?
CAMILLO Játék, uram? Mindenki látja, hogy
A cseh király marad.
LEONTES Mi?
CAMILLO Hogy marad.
LEONTES Na jó, de mért?
CAMILLO Hogy felségednek s legkegyelmesebb
Úrnőnknek kedvét töltsse.
LEONTES Kedvét töltsse?
Úrnőtoknek hogy kedvét töltsse? Mi?
Elég, elég. Biztam benned, Camillo,
Beavattalak titkaimba éppúgy,
Mint gondjaimba, s mint a gyóntatómtól,
Tisztult lélekkel úgy mehettem el,
Jó útra tért vezeklő. Ám csalódtunk
Tisztességében, abban, ami annak
Látszott csak.
CAMILLO Isten őrizzen, uram!
CAMILLO Megmondom én: nem vagy becsületes,
LEONTES Ha akarnál is lenni, gyáva vagy,
Hátulról sündörög a becsülethez,
S elgáncsolod; vagy pedig szolgál vagy,
Ki bizalmamba fészkelte magát,
Aztán füttyül rá; vagy pedig bolond,
Ki látja, hogy vesztésre áll a játszma,
S tréfára veszi.
CAMILLO Kegyelmes király,
Lehetek hanyag, félénk vagy bolond;
Nincs ember, aki vétlen volna ebben,
Az ilyen hanyagság, félsz vagy bolondság
A világ szüntelen zajgása közt
Előfordul bizony. Ha dolgaiban
Szándékkal voltam egyszer is hanyag:
Bolondság volt; ha készakarva adtam

¹ „Go play, Mamillius; thou'rt an honest man.” Kosztolányinál: Menj, játszd, Mamillius, derék fiú vagy.” Mészölynél: „Menj, játszd, Mamillius: te tiszta vagy.” Szerintem a sor második fele Camillóról szól. A király megőrül, hogy a nagy erkölcsi fertőben végre itt egy makulátlanul becsületes ember, akivel szót érthet. Inkább maga elé mondja, mint neki. Erre jön aztán csakhamar az éles kontraszt: „nem vagy becsületes”.

A bolondot, hát ez volt a hanyagság,
Nem látva át a helyzetet; s ha féltem
Cselekedni, nem bízva a sikerben,
Holott az ügy tetteket követelt,
Ez olyan félelem volt, mely gyakorta
Fertőzi meg a bölcset is. Ezek
Bocsánatos hibák, a becsület sem
Mentesít tőlük. De Felség, könyörgöm,
Nyíltabban szólj, mutasd meg, mi a bűnöm
Valódi képe, s ha nem ismerek rá,
Hát nem enyém.
LEONTES Mi? Nem láttad, Camillo?
Látnod kellett, vagy szemedben a hályog
Szarvaknál vastagabb! Vagy hallanod
(Hisz olyan átlátszó, hogy már a pletyka
Nyilván terjed), vagy gondolnod (hiszen
Csak a hülyék nem), hogy a feleségem
Romlott a velejéig. Ha bevallod
(Vagy hazudd arcátlan, hogy nincs szemed,
Nincs füled, nincs eszed), a feleségem,
Mondd ki: egy riherongy, a rossz cselédnél,
Aki lefekszik kézfogó előtt már,
Cseppet se jobb, mondd ki és igazold!
CAMILLO Egy percig se hallgatnám tétlenül,
Felséges úrnómet hogy így gyalázzák,
Azonnal megtorolnám. Esküszöm,
Méltatlanabbat nem mondtál soha.
Elismételni éppoly bűn, akár ez,
Ha igaz volna.
LEONTES És a sugdolóztatás?
Az semmi? Arc az archoz, orr az orrhoz?
Nyelvet a szájba? És a kacaj útját
Elválni egy sóhajjal (csalhatatlan
Jele a hűtlenségnek)? Láb a lábon?
Sarkokba bújni? Úzni az időt,
Órát és percet, delet, éjfelet?
S legyen mindenki más vak, ők, csak ők nem,
Hogy vétkezessenek látatlanul.
Mind semmi ez? Akkor semmi a Minden!
Az ég fölöttünk semmi, a cseh semmi,
A feleségem: semmik semmije,
Ha semmi ez.
CAMILLO Gyógyulj ki, jó uram,
E képzelgésből, s minél hamarabb,
Nagyon veszélyes!
LEONTES Lehet, de igaz.
CAMILLO Nem, nem, uram!
LEONTES De, de! Hazudsz, hazudsz!
Hazudsz, ha mondom, Camillo. Utállak!
Tudod, mi vagy te: bárgyú szolgál, bunkó,
Vagy ingatag megalkuvó, aki
Nem tud dönteni jó és rossz között.
Volna csak olyan fertőzött a mája,
Mint élete, nem élne ez az asszony
Egy óráig se.
CAMILLO Ki fertőzte meg?
LEONTES Hát az, kinek nyakában mint medál
Ott csüng: a cseh. És hogyha volna hű
Szolgám, kinek az én becsületesem
Ér annyit, mint a maga haszna, mint
A konc, amit les, megtenné, hogy aztán
Ne kelljen tenni többet – ó, hiszen te,
A pohárnoka, kit mélyből emeltem
Magas polcra, s ki mint az ég a földet,
Föld az eget, oly tisztán látod itt
Gyötrelmemet – keverhetnél italt,
Ellenségemnek örök altatót,
Mely szíverősítő nekem.

CAMILLO Uram,
Megtehetném, és nem gyorsan ölő, de
Lassan ható itallal, hogy gyanút
Ne fogjon senki – de nem hiszem,
Hogy tündöklő erényű drága úrnóm
Becsületén ilyen folt eshetett.
Én szeretlek, de...

LEONTES Eredj a pokolba!
Mi vagyok én, félnótás, eszement,
Gyötörni önmagam? Tán készakarva
Bemocskolom hófehér lepedőmet
(Mely hogyha tiszta, altat, ám ha foltos:
Csalán, tövis, darázsfullánk, szögek),
Herceg fiam vérét gyanúba hoznám
(Hisz az enyémmel tartom, s szeretem),
Csak úgy a semmiért? Felelj! Ki volna
Ilyen bolond?

CAMILLO Uram, hiszek neked.
A cseh királyt, jó, elteszem az útból,
Feltéve, hogy ha ő nincs, a királynét
Elfogadod újra a magadénak,
Már csak a fiadért is, s hogy befogjad
A rágalom száját a környező
Királyságokban.

LEONTES Ez a jó tanácsod
A magam szándékával egybevé:
Ne legyen folt a királyné nevén.

CAMILLO Menj hát, uram,
S mutass oly nyájas arcot, mint barátok
Közt lakomán szokás, a cseh királynak
S királynédnak. Én leszek a pohárnok,
S ha jó italt kap tőlem az a cseh,
Ne tarts szolgáltnak többé.

LEONTES Úgy legyen.
Tedd meg, s szívemnek fele a tiéd;
Ha nem, magad döföd szíven.

CAMILLO Meglesz, uram.
LEONTES Nyájas leszek, ahogy tanácsolod. (El)
CAMILLO Ó, boldogtalan hölgy! És én miféle
Csapdába estem? Mérgezzem meg a
Derék Polixenest, hogy engedelmes
Szolgája legyek gazdámnak, aki
Önmaga ellen lázad, s azt akarja,
Hogy mind kövessük. Előléptetés
Volna tettem jutalma. Hogyha tudnék
Ezer példát rá, hogy felkent király
Gyilkosa vígan élt, akkor se tenném;
De mert se érc, se kő, se pergament
Ilyet nem említ, gazember se merné.
El kell tűnnöm. Ha megteszem, ha nem:
Végem van itt. Csak jó csillag vezessen!
Itt jön a cseh.

Polixenes jön

POLIXENES De furcsa! Renomé
Hanyatlik? Ez nem is szól? Jó napot,
Camillo!

CAMILLO Üdvöz légy, királyi felség!
POLIXENES Mi hír az udvarnál?
CAMILLO Semmi, uram.
POLIXENES Olyan gyászos képet vág a király,
Mintha a legkedvesebb tartományát
Vesztette volna el. Épp az imént
Üdvözöltem nagy lelkesen, mire
Szemét elkapta, az ajka lefittyedt
Megvetően, és otthagytak faképnél,
Hogy most tűnődhetek, mi folyik itt,

Mitől ez a hirtelen változás.
Nem merem tudni, felség.

CAMILLO
POLIXENES Hogy? Nem mered? Tudod, de nem mered?
Beszélj világosan! Mi van mögötte?
Mert részéről amit tudsz, azt tudod,
Nincs az, hogy nem mered. Kedves Camillo,
Új arcod tükör nekem: azt mutatja,
Hogy az enyém is új; félek, hogy én
Okoztam ezt a változást, ha benne
Magamat így találom.

CAMILLO Ez betegség,
Mely néhányunkra ráragadt, de hogy
Mi a neve, azt meg nem mondhatom.
Tőled kaptuk el, bár te jól vagy.

POLIXENES Tőlem?!
Hát mi vagyok én? tán a baziliskusz?
Tekintetemtől ezrek felvirultak,
Szörnyet senki se halt tőle. Camillo –
Te nemesember vagy nyilván, s amellet
A tudományban jártas, ami éppoly
Dicső, mint őseink dicső neve,
Mely nemesekké avat – kérve kérlek,
Ha tudsz olyat, mit üdvös volna tudnom,
Ne zárd előlem azt a titkolódzás
Mély tömlöcébe.

CAMILLO Nem beszélhetek.
POLIXENES Betegség, tőlem? És én jól vagyok?
Választ kell kapnom! Hallod-e, Camillo?
Mindenre kérlek, embertől amit
A becsület kíván, s ezt az első között
Kívánja: válaszolj nekem, nevezd meg:
Milyen veszélyről tudsz, amely felém
Lopakodik, messze van vagy közel,
Hogyan előzzem meg, ha még lehet,
S hogy győzzem le, ha nem?

CAMILLO Hát jó, beszélék,
Mert a becsület nevében olyan kér,
Kit becsületeseznek tudok. Halld hát tanácsom,
És kövesd olyan gyorsan, ahogy én
Kimondom, másképp te meg én utolsót
Jajdulunk, s jóccakát.

POLIXENES Folytasd, Camillo!
CAMILLO Parancsot adtak, hogy megöljelek.
POLIXENES De ki, Camillo?
CAMILLO A király.
POLIXENES Miért?
CAMILLO Mert azt hiszi, és meg is esküszik,
Mintha látta, sőt ő tartotta volna
A gyertyát, hogy hitvesével te bűnös
Viszonyt folytatasz.

POLIXENES Én? Romlott kocsonyává
Legyen jó vérem akkor, nevetem
A Júdásával együtt emlegessék!
Legyen hírnevem illatából akkor
A legtompább orrot is facsaró szag,
Hogy jöttömmre fusson, ki merre lát;
Sőt, mint a legdögletesebb ragályt,
Utáljanak!

CAMILLO Hívhatod vádja ellen
Az ég minden csillagának hatalmát;
A tengert előbb ráveszed: dagályát
Szüntesse be, mint esküvel ledöntöd
Vagy érvekké megingatod, amit
Tébolyából hite alapzatán
Felépített, és csak testével együtt
Fog majd ledölni.

POLIXENES Hogy fajult idáig?
CAMILLO Nem tudom, de biztos vagyok: a bajt

Jobb elkerülni, mint okát kutatni.
Ha tehát bizni mersz becsületekben
(S tokját, e testet, zálogba adom,
Vidd magaddal), el innen, még ma éjjel!
Az embereidet beavatom,
És apránként, más-más városkapun
Kiszöktetem. Az én sorsom pedig
Most már tiéd, mert ezzel itt nekem
Bealkonyult. Ne habozz, esküszöm
A szüleim becsületére, igazat
Mondtam: de ha bizonyosságot akarsz,
Nem állhatok helyt, s a te életed sem
Biztosabb, mint azé, kit a király
Elítélt, sőt kiadta a parancsot
Már a hóhérnak is.

POLIXENES

Hiszek neked:

Arcán láttam szívét. Add a kezed,
Légy kalauzom, s mindig oldalamnál
Lesz a helyed. Hajóim készen állnak,
Két napja várják az embereim,
Hogy induljunk. – Becses teremtest
Félt a király, ezért félti nagyon,
Nagy a hatalma, ezért félti bőszen,
S mert azt képzeled, az gyalázta meg,
Kit barátjának ismert, bosszúsomja
Határt nem ismer. Rettegés fog el.
Gyors távozásban a remény, s talán
Könnyebb a kedves királynénak is,
Ki a beteg gyanúnak tárgya szintén,
Bár ok rá semmi sincs. Gyere, Camillo,
Apámként tisztellek, ha életem
Kimented innen. El, csak el! Siessünk.
CAMILLO Tisztemnél fogva minden kapukulccsal
Én rendelkezem. Jöjj, felséges úr,
Az óra sürgöt. Induljunk, uram. (El.)

CAMILLO

Második felvonás

1. színp

Terem Leontes palotájában

Jön Hermione, Mamillius és hölgyek

HERMIONE Nem bírok vele, jaj, agyongyötör
Ez a fiú, vegyétek el.
ELSŐ HÖLGY Na, úrfi,
Játszik velem?
MAMILLIUS Magával nem, nem én.
ELSŐ HÖLGY Miért nem, édes úr?
MAMILLIUS Mert vadul csókol, s úgy beszél velem,
Mint egy babával. Maga jobban tetszik.
MÁSODIK HÖLGY S miért, uram?
MAMILLIUS Nem azért, mert sötétebb
A szemöldöke; bár mondják, a nőknek
Jól áll a sötét, ha nem busa, inkább
Félkör vagy félhold alakúra tollal
Pingálva.
MÁSODIK HÖLGY Ugyan hol tanulta ezt?
MAMILLIUS A hölgyek arcából. De mondja csak:
Milyen színű a szemöldöke?
ELSŐ HÖLGY Kék.
MAMILLIUS Na ne vicceljen. Láttam egyszer egy nőt,
Kék volt az orra, de szemöldök?
ELSŐ HÖLGY Ejnye,
A felséges mama mind gömbölyűbb,
Új hercegecskét szolgálunk maholnap,
Majd jönne még bolondozni velünk,

De már hiába.

MÁSODIK HÖLGY Nemrég telt ki csak
Ilyen szépen – bár menne rendbe minden!
HERMIONE Mit főznek ottan? Jöjjön, szép uracskám,
Öné vagyok megint. Csücs ide mellém,
És mondj mesét.
MAMILLIUS Vidámat, szomorút?
HERMIONE Lehet nagyon vidám is.
MAMILLIUS Télire jobb a szomorú. Tudok
Egy manós-szörnyest.
HERMIONE Jól van, gyere, úrfi,
Ülj csak le, és rémissz halálra bátran
A szörnyeiddel, ahhoz nagyon értesz.
MAMILLIUS Volt egyszer egy ember –
HERMIONE Nem, ülj előbb le.
MAMILLIUS A temetőnél – de halkan mesélem,
A tücskök ott ne hallják.
HERMIONE Gyere, folytasd,
Súgd a fülembé.

Jön Leontes Antigonusszal, urak és mások

LEONTES Ott láttad őt? kíséretét? s Camillót?
EGY ÚR A fenyőfák mögött – még úgy sietni
Nem láttam embert. Egész a hajókig
Követtem szemmel.
LEONTES Ó, micsoda áldás,
Hogy jól ítéltem! hogy nem tévedek!
De bárcsak tudnék kevesebbet! Átok
Az ilyen áldás! Hogyha poharadban
Pók ázik, és megiszod, majd továbbmész,
A mérge nem bánt (ha a tudatod
Nem mérgezett); de csak mutassa meg
Az undorító férget valaki,
Tudassa, hogy mit ittál, torkod öklend,
Rángat a görcs. Én megittam a pókot,
És láttam is! Camillo járt kezére,
A kerítő! Ez összeesküvés
Életem, trónom ellen – a gazember!
Fizettem, s már az ő zsoldjában állt:
Fölfedte tervem, én meg itt maradtam
Kínpadra vonva, csúffá téve. Hogyhogy
A kapukon oly könnyen kijutottak?
Az ő hatalma nagy volt, s gyakran a
Nevedben gyakorolta.
EGY ÚR Azt tudom.
LEONTES Ide a fiút! Jó, hogy nem szoptattad:
Hasonlít rám, de benne túl sok így is
A te véred.
HERMIONE Mi ez, valami tréfa?
LEONTES Vigyétek a fiút, itt meg ne lássam,
El vele! Ő meg szórakozzon azzal,
Amelyikkel hasas. Polixenes
Hizlalt meg így.
HERMIONE Csak annyit mondhatok: nem.
És tudom, hogy belátod majd te is,
Bármit hiszel most.
LEONTES Nézzétek, urak,
Jól nézzétek meg: könnyen mondanátok:
„Szépséges nő”, de aztán szívetek
Bírāja nyomban hozzáteszi azt is:
„Kár, hogy nem tiszta, nem becsületes”;
Dicséritek a külsejét (s szavamra,
Van mit dicsérni rajta), de feszengtek
És hümmögtök, olyasformán, ahogy
A rágalom szokott – de mit beszéltek!
A sajnálat; hiszen a rágalom
Az erényt bántja – ez a hümmögés,

Ez a feszengetés, ha „szépséges”-et
Mondtatok, annak szól: „becsületes”.
Utána jöhet-e – hát én kimondom,
Én, akit ez a legjobban lesújt:
Házasságtörő!

HERMIONE Ha ezt egy gazember,
Egy utolsó gazember mondaná,
Attól is ritka gazság volna. Te –
Te csak tévedsz.

LEONTES Ön tévesztette össze,
Hölgyem, Leontesszal Polixenest.
Te... Nem mondhatom meg, mi vagy, a rangod
Miatt, mert a csöcselék példát venne róla:
Még ilyen nyelven szólna a nagyokról,
És kivészne az illendő különbség
A herceg és a koldus közt. Kimondtam:
Házasságtörő; megmondtam, kivel;
Továbbmegyek: áruló, és Camillo
A cinkosa, ő is tudja, amit
Tudni szégyen neki magának is,
Ocsmány csábítójával együtt: azt, hogy
Ágyamat beszennyezte. Utca rongya
Nem rosszabb nála. És igen, tudott a
Szökésről is!

HERMIONE Az életemre, nem,
Semmit se tudtam. Hogy fogod te bánni,
Ha majd agyad kitisztul, hogy világ
Szájára adtál! Édes jó uram,
Sovány elégtétel lesz, ha bevallod,
Hogy tévedés volt.

LEONTES Nem! Ha tévedés
Alapzatán épült a vádam, akkor
A földgolyó kevés megtartani
Egy kisdíák pörgettyűjét. Vigyétek!
Börtönbe vele! Aki mellette szól,
Az is bűnös.

HERMIONE Rossz csillag áll fölöttünk;
Túrnöm kell, amíg kedvezőbbre nem
Fordul az égi ábra. Ti jó urak,
Én nem sírok, ahogy szokták a nők;
E hiú harmat hiánya miatt
Szánalmatok talán kiszikkad; ám itt
Olyan nemes gyász vert tanyát, tüzét
Könnyek nem oltják. Azt kérem csupán,
Hogy olyan mértékkel ítéljete meg,
Amit jó szív sugall. És most legyen meg
A király akarata.

LEONTES Meddig várjak?
HERMIONE Ki jön velem? Felséges úr, könyörgök,
Az udvarhölgyeim hadd jöjjenek,
Állapotom kívánja. Csacska népség,
Ne sírjatok. Ha majd úgy vélitek, hogy
Úrnőtök börtönt érdemel, zokogni
Ráértek, ha szabadulok. E próba
Üdvömré válik. Ég veled, uram.
Nem vágytam látni, hogy búsulsz, de most
Mégis fogom. Gyerünk, hölgyek, jöhettek.

LEONTES Eredj, a parancsom szerint!

Királyné, örök közt, és az udvarhölgyek el

EGY ÚR Kérlek, felség, hívd vissza a királynét.
ANTIGONUS Vigyázz, uram, a törvényed nehogy
Erőszakká fajuljon, s bánja három
Hatalmasság: te, nőd s fiad.

EGY ÚR Uram,
Jótállok életemmel, hogy királynéd

Makulátlan az ég előtt s előtted,
A bűnt, úgy értem, nem követte el,
Amivel vádolod.

ANTIGONUS Ha kiderülne,
Hogy mégis, akkor én a feleségem,
Mint ménektől a kancát, zárva tartom,
Magamhoz láncolom, ha elmegyek,
Csak úgy hiszek neki, mert minden íze,
Minden porcikája hamis a nőknek,
Ha ő az.

LEONTES Csend legyen már.
EGY ÚR Jó uram –

ANTIGONUS Érted beszélünk, nem magunk miatt:
Téged becsaptak, egy bajkeverő,
Az lesz, tudnám csak, ki az a gazember,
Adnék neki. Hogy feslett a királyné?
Három lányom van: tizenegy a nagy,
A másik kettő kilenc- és öt éves:
Jaj nekik, ha ez igaz. Esküszöm:
Méhük szakasztom, nehogy majd nekem
Fattyakat szüljenek. Nincs más utódom,
De bár heréltem volna ki magam,
Semmint e szégyen.

LEONTES Na elég legyen.
Ebből ti annyit szagoltok ki, mint
A hulla orra. Én látom meg érzem,
Ahogy te érzed ezt, és látod is
Az eszközt, amit érzel.

*[Ehhez valami színpadi cselekvés társul. Megfogja Antigonus orrát, karját
vagy szakállát]*

ANTIGONUS Hogyha így van,
A becsület sírját nem kell megásni:
Egy gramm sincs, hogy megédesítse ezt a
Szemét világot.

LEONTES Hogy? Kétkedsz szavamban?
EGY ÚR Bárcsak lehetne, uram, most az egyszer,
S úrnökn erénye, nem pedig gyanúd
Igazolódna, még ha szégyenedre
Válnék is ez.

LEONTES Az ördög fog vitázni
Veletek itt, nekünk irányt mutat
Erélyes ösztönünk. Felségjogunk
Tanácsra nem szorul. Csak jó szívünk
Avat be; de ha színlelt vagy valódi
Együgyűségből meg nem értitek
Az igazságot, mint mi, hát vegyétek
Tudomásul: nem kell tanácsotok!
Hogy mit nyerünk, veszünk, határozunk –
Az a mi dolgunk.

ANTIGONUS Felséges uram,
Intézted volna bár diszkrétan ezt,
És nem nyilvánosan.

LEONTES Hogy képzeled?
Vagy a vénségtől vagy bolond egészen,
Vagy úgy születél. Camillo szökése,
És köztük az a bizalmaskodás
(Oly otrombán, hogy az több mint gyanús!
Jó, szemtanú az nem volt, de a tette
Utalt minden körülmény) követelte
Az eljárást. De hogy teljes legyen
A bizonyosság (mert ilyen nagy ügyben
A kapkodás bűn), elküldtem Apolló
Szent templomába, Delphoszba Diont
S Cleomenest (kik, tudjátok ti is,
Méltók e megbízásra): majd a jósda

EGY ÚR
LEONTES Mindenre fényt derít, és szent tanácsa
Vagy megállít, vagy ösztökél. Helyes?
Roppant helyes, uram.
Nekem nem kell ugyan nagyobb bizonyosság,
Elég, amit tudok, a többieknek
Jó lesz azonban, a hígvelejű
Hiszékenyeknek itt, akiknek
Az igazság magas. Üdvösnek véltük,
Ha nők tőlünk elzárva rács mögött van,
Nehogy ő hajtsa végre, amit a
Két szökevény kitervelt. Jöjjetek,
Szólunk a néphez, mielőtt kitörne
A nyugtalanság.
ANTIGONUS *(felre)* *Vagy a közröhej,*
Ha kiszül az igazság.

Mind el

2. SZÍN

Börtön

Paulina egy úrral és kísérettel jön

PAULINA Hivasd a börtönőrt. Tudasd vele,
Hogy ki vagyok.

Úr el

Drága hölgy, akihez
Európa egy udvara se méltó,
A börtönben mit keresel?

Jön a börtönőr

Barátom,
Ismersz, ugye?
BÖRTÖNŐR Ó, hogyne, érdemes hölgy,
S tisztellem is.

PAULINA Kérlek, vezess tehát
A királynéhez.

BÖRTÖNŐR Jaj, azt nem lehet,
Erős parancsba adták az ellenkezőjét.

PAULINA Ez igen!
Elzárni az erényt, a tisztaságot
A jámbor társaságtól! S hölgyeit
Szabad látni? Egyet, Emiliát?

BÖRTÖNŐR Küldje el, asszonyom,
A kíséretét, s én máris hozom
Emiliát.

PAULINA Hivasd ki, kérlek.
Ti most mehettek.

Az úr és a kíséret el

BÖRTÖNŐR És amíg beszélnek,
Ott kell nekem is lenni, asszonyom.

PAULINA Jó, jó. Eredj.

Börtönőr el

Ez már igen! Bekenni, ami tiszta!
Festő se győzné.

Jön a börtönőr Emiliával

Drága jó kisasszony,

EMILIA Hogy van a mi kegyelmes úrnőnk?
Ahogy nagyság és balsors összeférhet:
A bánat és a rettegés miatt
(Amit még gyöngé nő hősiesebben
El nem viselt) kissé idő előtt szült.
Fiú?
EMILIA Kislány, eleven, szép baba,
A királynénak nagy vigasztalás.
Ezt mondogatja: „Szegény kis rabocskám,
Ártatlan vagyok, akárcsak te.”
PAULINA *Úgy van!*
Átkozott téboly ütött a királyba!
Tudatni kell vele a hírt, a legjobb,
Ha nő teszi: magamra vállalom.
Törjön ki a nyelvem, ha hízelegne,
Bíbor dühömnek többé ne legyen
A harsonása. Emilia, kérem,
Jelentse úrnőnknek hódolatom:
Ha rám meri bízni a kisbát,
Elviszem a királyhoz, és ügyének
Harsány ügyvédje leszek. Vagy ki tudja?
Hátha csak ránéz a király, s megenyhül?
Az ártatlanság némasága gyakran
Célt ér, ahol a szó kevés.

EMILIA Nemes hölgy,
A becsület úgy süt minden szavából,
Önként vállalt próbája csak sikert
Arathat: e nagy küldetésre nincsen
Nő méltóbb. Kérem, a másik szobában
Kegyeskedjék várakozni, jelentem
Úrnőnknek nagylelkű ajánlatát.
Ilyen tervet fontolgatott ma éppen,
De nem mert szólni; félt, hogy nem akad
Rangos vállalkozó.

PAULINA Jelentse, kérem:
Nyelvem ha olyan elmésen pörög majd,
Amennyi mersz a szívemben lakik,
A siker biztos.

EMILIA Isten áldja érte!
Megyek úrnőnkhez. Fáradjon be addig.
BÖRTÖNŐR De kérem, asszonyom, ha a királyné
Kiküldi a babát, velem mi lesz?
Nincs engedély rá.

PAULINA Ne félj semmitől:
A gyerek fogoly volt az anyaméhben,
De most természet és törvény szerint
Szabad, fölmentették, nem tárgya a
Király dühének, és nem részes a királyné
Vétkében (már hogya volna ilyen).

BÖRTÖNŐR Hm, ez igaz.
PAULINA Ne félj, a veszély és közéd, ha kell,
Ígérem, odaállok.

Mind el

3. SZÍN

*Terem a palotában
Leontes egyedül*

LEONTES Éjtem, napom, se nyugtom: gyengeség
Szívemre venni így: az, gyengeség! Ha
Nem lenne már az ok – az ok fele,
A céda nő... a kéjsóvár királyt
Nem érem el, agyam hiába is
Célozna rá, lőtávolon kívül, de

S felköttemlek, gazember, téged is, ha Nem fogod be a száját.

ANTIGONUS *[talán félre]* Minden férjet Kötöss fel, aki erre képtelen, S nem lesz alattvalód.

LEONTES Kidobni végre!

PAULINA A leghitványabb, gonoszabb király sem Tesz ilyet.

LEONTES Megégettetlek.

PAULINA Sebaj. Az az eretnek, aki éget, és nem Az, aki ég. Zsarnoknak nem nevezlek; De ahogy királynénkkel bánasz, akit Nem vádol más, csak meghibbant agyad, Az a kegyetlenség, az zsarnoki, Az lealjasít, és a világ szemében Bizony botránykő.

LEONTES Hű alattvalóm Ha még akad, dobja ki. Élne ez a nő, Ha zsarnok volnék? Azért meri ezt, Mert tudja, hogy nem. Most aztán ki innen!

PAULINA Ne nyúljatok hozzám, megyek magamtól. Nézd kisbabád, uram: tiéd. Bár Jupiter Adna mellé jobb vezérszellemet. El a kezekkel! Nem vagytok javára, Akik bolondságának hízelegtek. Isten hozzátok, elmegyek. *(El)*

LEONTES Te bujtottad föl erre, áruló! A gyerekm? Vigyétek! Sőt, te éppen, Te úgy ajnározod, fogd és vigyed, És láss hozzá, hogy nyomban tűzre vessék! Igen, te, épp te, senki más, de nyomban. Egy óra múlva jelented nekem, S igazolod, hogy megvolt, vagy oda Életed s mindened. Ha nem teszed meg, S dacolsz dühömmel, most szólj – a tulajdon Kezemmél loccsantom ki az agyát A fattyúnak. Eredj, és vedd a tűzre; Mert te bujtottad fel a nődet.

ANTIGONUS Én nem! E nemesurak itt mind tanúim, Tisztázzatok!

EGY ÚR Igaz, felséges úr, Nem tudta, hogy az asszony idejön.

LEONTES Hazudtok mind.

EGY ÚR Könyörgünk felségednek, higgy nekünk; Híven szolgáltunk mindig, ne feledd, És nézd, letérdelünk, és úgy könyörgünk *(Minden valaha volt és eljövendő Szolgálatunk fejében)*, hogy döntésedet Vond vissza. Olyan véres, oly kegyetlen, Jó vége nem lehet. Térden könyörgünk.

LEONTES Tollpihe vagyok, minden szél belém kap. Majd nézzem, hogy e fattyú térdel itt, S apjának hív? Jobb megégetni most, Mint megátkozni majd. De jól van: éljen. De mégse jó. Gyere csak ide, hallod! Te meg a bábáskodó tyúkanyód, Ti itt már annyit buzgólkodtatok, Hogy ez a fattyú éljen – mert hogy fattyú, Arra mérget vehetsz –, mondd, mit teszel meg, Hogy megmentsd ezt a kölyköt?

ANTIGONUS Én akármit, Amit meg bírok tenni még, uram, Becsülettel. Annyit feltétlenül, hogy Ami vérem maradt, azt mind kiontom Az ártatlanért. Amit csak lehet.

LEONTES Ezt lehet. Esküdj meg erre a kardra,

Hogy megteszed parancsom.

ANTIGONUS Meg, uram. *[Megérinti a kardot]*

LEONTES Hát jól figyelj, mert ha csak egy hibát is Elkövetnél, meghalsz, és veled együtt A lepcsés szájú nő is *(akinek Most megbocsátunk)*. Mint alattvalónknak Megparancsoljuk, hogy vidd innen el Ezt a fattyú lányt, s tedd ki valahol Birodalmunk határain kívül Egy távoli és kietlen helyen, És hagy ott irgalom nélkül magára S az éghajlat kényére. Idegenből Eredt, ezért joggal követelem *(Lelked üdve s tested épsége bánja, Ha nem teszed)*, hogy idegenbe vidd, Dajkálja ott a vaksors. Fogd, s eredj.

ANTIGONUS Esküszöm, meglesz. Bár irgalmasabb Lenne a gyors halál. Gyere, szegény baba. Egy jó szellem a hollót meg a kányát Ráveszi tán, hogy föltápláljanak; Farkas, medve, mondják, tett már ilyet, Levetve vad természetét. Uram, Kívánok neked több jót, mint amennyit Ez a tett érdemel. Érted pedig, Veszendő kis jószág, pöröljön Az ég e barbársággal. *(El a gyerekekkel)*

LEONTES Nem, a más Porontyát én föl nem nevelem.

Belép egy szolgáló

SZOLGA Felség, Hírnök jelenti, hogy Cleomenes És Dion, akiket Delphoszba küldtél A jósdához, sikerrel visszatért, S itt lesz hamar.

EGY ÚR Gyorsabban jártak akkor, Mint reméltük.

LEONTES Huszonhárom napig Voltak távol. Derék. A nagy Apolló Is azt akarja tehát, hogy ne késsen Az igazság. Menjetek, a tanácsot Hívjátok egybe, itélni a hűtlen Asszony fölött. Nyíltan vádoltuk őt, Nyílt lesz a tárgyalás is. Amíg él, Kolonc nekem a szívem. Menjetek, S tegyétek a parancsom.

Harmadik felvonás

1. színp

*Sziciliában egy falusi fogadó előtt
Jön Cleomenes és Dion*

CLEOMENES Jó az éghajlat, lágy a levegő, A sziget termő, és még szebb a templom, Mint ahogy hírlik.

DION Engem különösen A *(másképp nem mondhatom)* mennyei Ruhák fogtak meg, és ahogy viselték, A méltóság. Na és az áldozat! Hogy az milyen fenséges és magasztos És ünnepélyes!

CLEOMENES És a jósigé!

Az legfőképp! Ahogy fülsiketítőn,
Mint Jupiter ha mennydörög, előtört:
Hát én megsemmisültem.

DION Bár volna utunk
Oly hasznos a királynénak, ahogy
Nekünk volt gyors, ritka és kellemes,
Akkor nem volt hiába.

CLEOMENES Nagy Apolló
Fordítsa jóra! Nem tetszik nekem
Hermione ellen a kapkodó
Vádaskodás.

DION De épp a nagy sietség
Tisztázza most: ha Apolló igéje
(Amit főpapja küld pecsét alatt)
Napfényre jön, az egy csapásra mindent
Megvilágosít. – Friss lovat nekünk!
És bízunk a sikerben.

2. SZÍN

Leontes, urak és tiszték

LEONTES E pör (mély fájdalommal kijelentjük)
Szívünk ellen van: a vádlott hiszen
Király leánya, hitvesünk, akit
Túlontúl szeretünk. Senki ne mondjon
Zsarnoknak: nyílt, törvényes tárgyalás
Ítéli el, avagy tisztázza őt.
Hozzák a foglyot!

TISZT A felség óhaja, hogy a királyné
Jelenjen meg a bíróság előtt. Csend!

Jön Hermione őrizetben; Paulina és kíséző hölgyek

LEONTES Olvasd a vádat!
TISZT Hermione, a nemes Leontesnak, Szicília királyának
hitvese, felségárulás vádjával vádoltatsz és idéztetsz a
törvény elé, mely bűncselekmény abban állt, hogy há-
zasságtörést követtél el Polixenesszel, Csehország ki-
rályával, valamint összeesküvést szőttél Camillóval
urunk, a király, a te felséges férjed életének kioltására.
Amint a körülmények részlegesen igazolták, te, Her-
mione, megszegve alattvalói hűséged és kötelmed, ta-
nácsokkal és segítséggel támogattad fent nevezett
személyeket éjszaka való elszőkésükben.

HERMIONE Mivel többet nem mondhatok, csak azt,
Hogy tagadom a vádat, és tanúm
Sincs más, mint az, ki bensőmben lakik,
Kevés a haszna, hogyha kijelentem:
„Ártatlan vagyok.” Tisztességet
Hamisságnak bélyegzik, bárhogya is
Hangoztatom. De ha az istenek fenn
Mégmérik teteteinket (és tudom: meg),
Nem kétlem, hogy a hamis vád pirul majd
Az ártatlanság előtt, és a túrés
Előtt a zsarnokság reszketni fog.
Uram, te jól tudod (bár úgy teszel,
Mintha nem tudnád): életem a múltban
Oly szüzi volt, oly tiszta és igaz,
Mint amilyen szomorú most; a színpad
Nem termelt búsabbat még, hogy a nézők
Könnnyét kicsalja. Mert hát nézzetek rám:
Királyi ágy és trón részese, lánya
Egy nagy királynak, anyja szépreményű
Kis hercegnek, itt állok szavalva
Életemért és becsületeimért
Akárkinek. Az életet letenném,

Csak bánat az, de a becsületeim –
Enyéimnek azt hagyom örökölni,
Azért kiállok. Mondd csak meg, uram,
Igaz lelkedre: mielőtt Polixenes
Az udvarodba jött, ugye szeretted,
S ugye megérdemeltem? És azóta
Milyen hallatlan bűnt követtem el,
Hogy itt kell állnom? Egy hajszálnyira
Ha áthágtam a tisztesség határát,
Csak gondolatban, minden hallgatóm
Szíve legyen kő, s önnön véreim
Köpijék le síromat.

LEONTES Aki elég merész
A bűnt megtenni, az tagadni is
Elég arcátlan, tudjuk.

HERMIONE Meglehet,
De rám, uram, ez a mondás nem áll.
Nem vállalod.

LEONTES Nem vállalhatok be mást,
HERMIONE Mint amiben – talán – hibás vagyok.
Polixenest, akivel itt te vádolsz,
Bevallom, hogy szerettem: úgy szerettem,
Ahogy kijárt neki; ahogy olyan hölgy,
Mint én, szerethet; mi több, úgy szerettem,
Ahogy te magad kívántad: különben
Engedetlen vagyok, s hálátlan is
Hozzád s barátodhoz, kinek szíve,
Mióta csak beszélni megtanult,
Piciny korától, így mondta nekem,
Önként tiéd. Az összeesküvésről
Csak annyit: nem tudom, eszik vagy isszák,
Hiába is kínálnának vele.
De azt tudom: Camillo igaz ember.
Mért ment el udvarodból, azt, ha annyit
Tudnak, mint én, az istenek se tudják.
Tudtad, hogy szökni készül, s nemkülönben,
Hogy mit kell tenned, ha már nincsen itt.
Uram,
Olyan nyelvet beszélsz, amit nem értek.
Álmodsz, s álmod prédája életem:
Vedd el.

LEONTES Amit műveltél, az az álmod.
Polixenestől fattyad született:
Álmodtam? Mint az ilyenfajta mind,
Amilyen szégyentelen, oly hazug vagy.
De nagy fennszóval kár tagadni, mert
Ahogy kölyköd kivágtam, ahová való,
Hisz apja nincs (igaz, erről te inkább
Tehetsz, mint ő), ítéletünk lesújt
Terád is – és legkönnyebb stációja
Lesz a halál.

HERMIONE Uram, ne törd magad;
Amivel riogatsz, épp arra vágyom.
Az életem semmit se ér nekem már;
Vigasza és virága, a szerelmed
Már nincs sehöl. Én nem tudom, hogyan,
De elveszett. És másik örömömtől,
Méhem első gyümölcsétől, akár
A pestisest, elzárnak. Harmadik
Vigaszomat, balcsillagzat szülöttét
(Ártatlan ajkán ártatlan tejjemmel)
Pusztulni küldték. Engem minden oszlop
Szajhának hirdet; ádáz gyűlölettel
A gyermekágyat, minden nő jogát is
Elvéve tőlem, alig lábadozva
Idehurcolnak, hideg levegőre.
Ugyan, felséges úr, mond meg nekem,
Mi kössön még az élethez, miért

EGY ÚR A legkeserűbb szavakat.
Elég!
Akármilyen történt, akkor is hibáztál
E túl merész beszéddel.

PAULINA Ó, bocsánat.
Csak higgadjak le, tüstént bánom én
Minden hibámat. Hebeburgya egy nő,
Jaj, az vagyok. A felség meg nemes
Szívére vette. Elmúlt, ami elmúlt,
Minek siratni? Dehogyan gyötörjön,
Amit kívántam, sőt könyörgök, inkább
Büntess meg, amiért eszedbe hoztam,
Amit felednél. Jó felség, király úr,
Uram király, bocsáss meg, kerge nőnek,
De úgy szerettem őt – jaj, már megint!
Egy szót se róla, sem gyerekeidről,
Saját uramat nem is említem
(Odavan ő is): csak nyugodj, nyugodj meg,
Én hallgatom.

LEONTES Nem, igazat beszéltél,
És jól tetted. Ez hasznosabb nekem,
Mint a szánalmad. Kérlek, most vezess
Királyném és kisfiam teteméhez:
Közös sírjuk lesz, s azon majd haláluk
Okát írás hirdeti örökös
Szegényünkre. Mindennap elmegyek
A kápolnába, hol fekszenek, és
Könnyektől könnyülök. Naponta végzem,
Amíg csak a természet engedi,
Ezt a gyakorlatot. Gyere, vezess most
Bánataimhoz.

Mind el

3. SZÍN

Csehország. Kopár tengerpart

Jön Antigonus (a babával) és egy tengerész

ANTIGONUS Egész biztos vagy benne, hogy Csehország
Pusztáin értünk partot?

TENGERÉSZ Úgy bizony,
S félek, rosszkor, uram, az ég dühösnek látszik,
Dörgéssel fenyeget. Én annyit mondok,
Görbe szemmel nézi, amiben itt
Mesterkedünk mi.

ANTIGONUS Legyen meg szent akarata. Eredj föl
A hajóra, készítsd elő, hamar
Követlek én is.

TENGERÉSZ Igyekezzem, és ne menjem, uram,
Túl messzire: úgy fest, komisz idő lesz.
Aztán meg úgy hírlík, fenevadak
Tanyáznak erre.

ANTIGONUS Te csak menj, barátom,
Követlek tüstént.

TENGERÉSZ Hú de örülök, hogy
Ebből kimaradok.

ANTIGONUS Gyere, szegénykém.
Mondták, de nem hittem, hogy visszajár
A holtak lelke – ha mégis lehet,
Éjjel anyádat láttam. Ilyen ébren
Nem álmodtam még! Jön felém a szellem,
Feje hol erre billen, hol meg arra.
Bánattal ily színültig telt s ilyen szép
Edényt nem láttam még. Tiszta fehérben
Mint szent közelgett, és ahol feküdtem,
A kabinban háromszor meghajolt.

Ajkán szó küzdött, és akkor szeme
Két zuhatag lett; majd, hogy elapadtak,
Ez tört ki száján: „Jó Antigonus,
Ha már a sorsod, jobb szándékok ellen,
Úgy adta, hogy szegény babám kitted,
Mint esküvel fogadtad: pusztá hely
Akad Csehország-szerte épp elég –
Sirasd meg és hagyd sírva ott, s mivel
Azt hiszik, hogy örökre elveszett,
Hívd Perditának. Durva tettedért, mit
Uram bízott rád, nődet, Paulinát
Nem látod többé.” És nagyot sikoltva
A légebe foszlott. Hogy rémületemből
Magamhoz tértem, azt gondoltam: úgy volt,
Nem álmodtam. Az álom csupa semmi,
De babonásan én ennek az egynek
Mégis hiszek. Nem kétlem: Hermione
Meghalt, és mert mégis Polixenestől
Van a gyerek, Apolló azt akarja,
Valódi apja földjén, itt tegyem ki
Élni vagy halni. Nyíl ki, zsenge bimbó!
Leraklak itt, s ezt az írást, meg ezt is² –
Ha szerencséd lesz, ebből fölnevelkedsz,
S még marad is. Jön a vihar. Szegényke,
Hogy anyád vétke miatt így kilöktek!
És még mi jön rád? Sírnem tudok,
De szívem vérzik. Átok rajtam ez,
Hogy esküm kényszerít! Isten veled.
Az idő zordul egyre: durva lesz
Az altatódalod. Nappal ilyen sötétet
Még sose láttam.

Égzengés, vadászat zaja

Ez a szörnyű láрма!
Föl a hajóra! Itt az üldözött vad!
Végem van.

El; egy medve üldözi. Jön egy Pásztor

PÁSZTOR Tízévestől huszonhárom évesig, az a kor nem kéne, én
mondom. Vagy azt a fiatalság egyszerűen átaludná.
Mer közbül mi van? Csak az, hogy a lányokat fölcsinálják,
az öregeket meg lepiszkolják, lopnak, verekesznek –
figyeljük má! Ki vadászna ilyen időbe, ha nem ezek a
hibbant eszű tizenkilenc meg huszonkét évesek? Nem
elugrasztottak két legjobb birkámat, aztán a farkas hamarabb
rájuk lel, mint a gazda. Ha valahol a nyomukra jövök, még
itt a tengerparton, ahol legelik a repkényt. *(Meglátja a babát)*
Egek ura, hát ez meg mi itten? Atya világ, egy csemete!
De milyen takaros, nagyon takaros. Fiú ez, vagy gyerek?
Takaros, nagyon takaros. Itt valami büzlík. Nem vagyok én
írott-olvasott ember, de annyit ki tudok venni, hogy ez valami
szobaleány-nak a dolga. Afféle hátsó lépcsőn osonó munka,
fatórzsben eldugdosási munka, ajtó mögötti munka. Akik
elvégezték, biztos, hogy melegebben voltak, mint ez a
szegény jószág idekinn. Csak fölveszem irgalomból! De
jöhetne már a fiam. Itt hahózott még az imént is. Hahó!
Hóha!

Jön Böhönc

BÖHÖNC Hahó! Hóha-hó!
PÁSZTOR Hát te itt vagy? Ha akarsz látni valamit, amit akkor is

² Az aranyat, ékszereket stb. – amit majd a pásztor megtalál.

BÖHÖNC emlegetni fogsz, amikor már meghaltál és elrohadtál, gyere ide. De mi van veled?
 Olyan két dolgot láttam, szárazon és vízen! De nem is mondok vizet, mert most az ég a tenger: közé meg a firmamentum közé egy tű hegyét se bírná benyomni.

PÁSZTOR Már hogyhogy?
 BÖHÖNC Azt látni kellett volna, ahogy hánytorog, ahogy háborog, ahogy a partot beszopja! Na de nem is ez a lényeg. Ó, a szegény párák, hogy milyen szívzsaggaóan jajongtak! Most látni őket, most meg nem látni. Most a hajó átfúrja a holdat a főárboccal, most meg, sutty, benyeli a hab meg a tajték, mintha dugót dobának a söröshordóba. Na most a szárazföldi hadművelet. Az volt valami, ahogy a medve a lapockáját kitépte. Hú, hogy kiabált segítségért, és mondta, hogy Antigonusnak hívják, nemesember. De hogy végezzünk a hajóval: azt látni kellett volna édesapámnak, ahogy a tenger lenyelte. De addig a szerencsétlen flótások hogy üvöltöttek, a tenger meg utánozta őket; és hogy ordított az a szegény nemesúr is, a medve meg utánozta: ketten együtt hangosabban üvöltöttek, mint a tenger meg a vihar.

PÁSZTOR Irgalom atyja, mikor volt ez, fiam?
 BÖHÖNC Most, most; egy szempillantással ezelőtt. Az emberek még ki se hültek a víz alatt; a medve még jól se lakott a nemzetes úrból, még rágódik rajta.

PÁSZTOR Csak lettem volna ott, hogy segítsék az öregem!
 BÖHÖNC Inkább ott állt volna a vízen a hajó mellett, hogy viszsztatartsa!

PÁSZTOR Szomorú ügy! Nagyon szomorú! Hanem ide süss, fiam. Ezt nézd meg! Te meghalókkal találkoztál, én most születettel. Ez aztán valami! Nézd: főúri gyereknek való keresztelőruha! Nézd már! Fogjad, fiam, fogd, nyisd ki! Lássuk csak: nekem azt jóvendölték, hogy a tündérek fognak gazdaggá tenni. Ezt a gyereket a tündérek csempészték ide. Bontsd ki, fiam! Mi van benne?

BÖHÖNC Hát, öreg, maga megcsinálta a szerencsáját! Ha a fiatalága bűnei meg vannak bocsátva, holtáig vígan élhet. Arany, színarany!

PÁSZTOR A tündérek aranya ez, fiam, majd meglátod. Vedd föl, fogd szorosán. Most haza, haza egyenest! Nagy szerencse ért bennünket, fiam. Csak egyre kell vigyázni: hogy ki ne tudódjon. A birkák hadd menjenek. Gyere, jó fiam, siessünk haza.

BÖHÖNC Menjen csak, apám, vigye a csomagját. Én utánanézek, otthagytá-e már a medve azt a nemesurat, és mennyit evett meg belőle. Csak addig olyan ádáz, amíg éhes. Ha meghagyott belőle valamit, azt eltemetem.

PÁSZTOR Azt jól teszed, fiam. Ha ki tudod venni a maradékából, hogy kiféle-miféle volt, szólj nekem is, majd megnézem.

BÖHÖNC De mennyire, hogy szólok. Legalább segít belerakni a földbe.

PÁSZTOR Szerencsés nap ez a mai, fiam; illik valami jó cselekedettel befejezni.

Mindketten el

Negyedik felvonás

1. SZÍN

Jön az Idő mint Kórus

IDŐ Kítől jók-rosszak egyaránt remegnek,
 Ki mindent megrág, bajt okoz s feledtet:
 Az Idő, az vagyok, ez itt a szárnyam,

Most felkötöm, és bocsánat, de bátran
 Átrepülök tizenhat év felett,
 Nem tekintve a fejleményeket
 E tágas közben, mert hatalmam oly nagy:
 Megdönthet törvényt, és szokásba hozhat
 Vagy eltörölhet bármit. Engedelmet,
 Így múlok én: tanú rá, hogy a rendet,
 A legrégebbit vagy e most levőt
 Éltre mik hívták, milyen idők;
 S arra, ami ma csillog, s oly fakónak
 Látja mesémet, amilyenre holnap
 Én őt fakítom. Nincs ellenvetés?
 A homokórát megfordítom, és
 Vegyük olybá, mintha aludtatok
 Volna közben: Leontest hagyjuk ott,
 Bűnbánatába gubózva – amit
 Most láttok, a szép Csehország ez itt.
 S jusson eszünkbe: volt egy fiúgyermek,
 A cseh királyé – hívjuk Florizelnek;
 S menjünk tovább: Perdita közbe megnőtt:
 Soha még ilyen bájos fiatal nőt!
 Csodálni való! Hogy mi lesz a sorsa,
 Nem jósolom meg. Az Idő megoldja
 Majd idején. Egy pásztorlány s ami
 Körülötte most fog kibomlani,
 Ez a témája. Egyet elhihettek:
 Akár jó itt, akár nem jó ma nektek,
 Szívből kívánja az Idő maga:
 Ne legyen rosszabb estétek soha.

2. SZÍN

*Csehország, Polixenes palotája
 Jön Polixenes és Camillo*

POLIXENES Kedves jó Camillo, kérlek, ne gyötörj tovább. Belebetegszem, ha tőled meg kell tagadnom valamit; de belehalok, ha ezt teljesítem.

CAMILLO Tizenöt éve nem láttam a hazámat. Ha legnagyobb-részt idegen levegőt szívtam is, szeretném, ha a csontjaim otthon pihennének. Ráadásul a vezeklő király, a gazdám is üzent értem. Azt merem feltételezni, hogy tudok valamit enyhíteni a mélységes bánatán – ez is a távozásom mellett szól.

POLIXENES Ha szeretsz, Camillo, nem teszed semmissé eddigi szolgálataidat azzal, hogy most itthagysz. Te vagy az oka: annyira jó vagy, hogy már nem lehetek meg nélküled: inkább ne is szegődtél volna hozzám, mint hogy most nélkülözzelek. Annnyi ügyemet elindítottad, amiket más képtelen volna végbeinni, hogy vagy itt maradsz, és a végükre jársz, vagy magaddal viszed mindazt a jót is, amit eddig tettél. Ha nem honoráltam kellőképpen (nem is lehet eléggé), gondom lesz rá, hogy hálásabb legyek – abból is én húzok hasznot, hiszen elhalmozol baráti szolgálataiddal. Azt a végzetes országot, Szicíliát, kérlek, többé ne is említsd! Ha csak a nevét meghallom, már az is büntetés nekem, mert eszembe hozza a vezeklő (ahogy te mondtad) és megbékélt királyt, az én testvéretem – hogy elvesztette azt az édes, drága királynét és a gyerekeit, ebbe az ember szíve újra meg újra belefacsarodik. De mondd csak, mikor láttad a fiamat? Egy királyt éppoly boldogtalan-ná tesz, ha a sarja nem méltó hozzá, mint ha elveszíti, miután már kimutatta az értékes tulajdonságait.

CAMILLO Három napja láttam Florizel herceget utoljára, uram. Nem ismeretes előttem, hogy milyen kellemesebb elfoglaltságai akadnak, de sajnálattal tapasztalom, hogy

mostanában ritkán mutatkozik az udvarban, és hercegi gyakorlataiban sem olyan szorgalmas, mint korábban.

POLIXENES Nem kis gond ez nekem, Camillo – olyannyira, hogy kémekeket fogadtam: lessék ki, merre csavarog. Tőlük tudom, hogy sokat időzik egy egészen közönséges pásztornak a házában. Ez az ember, azt beszélik, a semmiből egyszer csak valami elképesztően nagy vagyronra tett szert, a szomszédság nem győzi csodálni.

CAMILLO En is hallottam egy ilyen emberről. Állítólag kivételesen szép lánya van. Olyan nagy a híre, az ember el sem tudja képzelni, hogy egy ilyen kunyhóból eredjen.

POLIXENES Ez egybevág az én értesüléseimmel. Tartok tőle, hogy ez az a horog, amin a fiunk fönnakadt. Elkísérsz majd bennünket oda (rangunkat elleplezve), hogy kikérdezzük azt a pásztort. Amilyen együgyű, gondolom, nem lesz nehéz kihúzni belőle, hogy mi vonzza oda a fiamat. Kérlek, segíts nekem ebben, és ne gondoldj Szicíliára!

CAMILLO Kész örömmel engedelmeskedem.

POLIXENES Drága Camillóm! Kerítsünk álruhát.

3. szíjn

Ösvény a pásztorkunyhó közelében
Jön Autolycus dalolva

AUTOLYCUS *Ha kidugja fejét a nárcisz,
A völgyben, hej, vár a macám,
Fut a sápadt tél nosza máris,
Most forr csak a vér igazán!*

*Fehér lepedők a sövényen,
A madár, hej, mind csicsereg!
Ki csenne, ki lopna, ha én nem?
S mint a király vedelem sörömet.*

*A szajkó, a rigó, a pacsirta:
Ez a nyár dala, hej, de remek!
Hallgatom én meg a luvnya,
Akivel a kazalban tekerek.*

Florizel hercegnél szolgáltam, bársonyból volt a zekém akkoriban, de kitélt az időm.

*Na de bánkódni ugyan ki fog?
Ragyog éjjel a hold világa.
Akárhová ha elindulok,
Én mindig a jó irányba.*

*A drótosnak megélni szabad,
Jön-megy, a vállán tarisznya.
Majd csak kivágom magamat,
Ha a törvény bekasztlízna.*

A lepedő az én portékám. Mikor a szarka a fészket rakja, nem árt ügyelni a vászonműre. Apám Autolycusnak nevezett el. Ő is a Merkúr csillag alatt jött a világra, mint én, szeretett fölshedegetni ezt-azt. Kockán-kurvákon szereztem ezt a kacabajkát, fő jövedelmi forrásom a palimadarak megkopasztása. Az országút nem az én világom: a bitófa meg az ütlegek túl nyomós érvek; megveréstől, akasztástól borsószik a hátam. Hogy mit hoz a jövő, annak a gondját kialszom magamból. Huhú! Prédaszagot érzek!

Jön Böhönc

BÖHÖNC Lássuk csak: minden tizenegy ürüről lejön egy heted-mázsa; minden hetedmázsa egy font meg valahány shilling; ha megnyírunk ezer és ötszázat, az mennyi gypjú?

AUTOLYCUS *(félre)* Ha a lép jól ragad, enyém a madár!

BÖHÖNC Számolómasina kellene hozzá. Nézzük: mi van nekem föladvá vásárolni a birkanyírás ünnepére? Másfél kiló cukor, két és fél kiló mazsola, rizs – minek az én húgomnak a rizs? De hát apám megtette őt az ünnep háziasszonyának, és ki akar tenni magáért. Huszon-négy bokkrétát kötött a birkanyíróknak. Ezek mind énekelnek, hármával és nagyon jól; de a legtöbbje alt vagy basszus. Hanem azért van egy puritán is köztük: az sípszóra zsoldárokat énekel. Sáfrány is kell, megfesteni a körtés kalácsot; szerecsendió; datolya, nem – az nincs a listámon; muskátdió, hét; egy gyömbérgyökér vagy kettő, de azt majd kérek valakitől; négy font aszalt szilva és ugyanannyi töppesztett szőlő.

AUTOLYCUS Jaj, minek is születtem! *(A földön fetreng)*

BÖHÖNC Uram egek!

AUTOLYCUS Segítség! Jaj, segítség! Rángassa le, kérem, ezeket a rongyokat! Aztán a halál! a halál!

BÖHÖNC Ó, te szegény pára! Nem inkább több kellene rád ezekből a rongyokból, mint hogy leszedni ezt is?

AUTOLYCUS Ó, uram, az undorítóóságuk jobban gyötör engem, mint az ütlegek, melyeket elszenvedtem, pedig egymillió volt, és súlyosak mind.

BÖHÖNC Jaj istenem, szegény ember! Egymillió ütés, az már tetemes mennyiség.

AUTOLYCUS Kiraboltak, uram, és összeverték; a pénzemet és a ruhámat elvették, és ezeket a förtelmes micsodákat aggatták rám.

BÖHÖNC Lovas volt, vagy gyalogos?

AUTOLYCUS Gyalogos, drága uram, gyalogos.

BÖHÖNC Hát, ahogy ezt az öltözetet nézem, amit rajtad hagyott, tényleg gyalogos lehetett; ha lovasnak a dolmánya, akkor az nagyon kemény csatában járt. Add a kezed, gyere, fölsegítlek, add a kezed.

AUTOLYCUS Jaj, drága uram, csak óvatosan. Jaj!

BÖHÖNC Ajjaj, szegény pára!

AUTOLYCUS Ó, kedves uram, csak finoman. Félek, eltörött a lapockacsontom, uram.

BÖHÖNC Húha. Lábra tudsz állni?

AUTOLYCUS Finoman, drága uram. *(Kiszebeli)* Édes jó úr, csak finoman. Irgalmas cselekedet volt ez öntől. Nagy jótemény.

BÖHÖNC Szükséged van pénzre? Adhatok egy keveset.

AUTOLYCUS Nem, édes drága uram, a világért se! Esedezem, uram; van egy rokonom úgy háromnegyed mérföldre innen: hozzá igyekszem. Neki van pénze és minden, ami kell nekem. Ne ajánljon pénzt nekem, szépen kérem; a szívemet hasítja ketté.

BÖHÖNC Miféle alak rabolt ki?

AUTOLYCUS Az egy olyan alak, uram, akit láttam én már: azt a gurigálós játékot árulta. Azelőtt meg a herceg szolgálatában állt. Meg nem tudom mondani, édes uram, hogy miféle erénye miatt, de az bizonyos, hogy korbáccsal kergették el az udvartól.

BÖHÖNC Talán bűnét akartad mondani; az erényt nem szokták korbáccsal elkergetni; inkább megbecsülik, marasztalják; mégse marad meg szívesen.

AUTOLYCUS Bűnt hát, azt akartam mondani, uram. Ismerem én nagyon jól azt az embert; volt azóta majomtáncoltató is, aztán meg bírósági kézbesítő, törvényszolga; majd meg bábjátékos lett, a tékozló fiú történetét mutogatta, és elvette egy üstfoltozó feleségét, alig egy mérföld-

re onnan, ahol az én földem és jószágom van; mindenféle gyanús mesterségeket űzött, aztán megállapodott a tolvajságnál. Némelyek Autolycusnak nevezik.

BÖHÖNC A gazember mindenit! Az hát, zsebes, a nyakamat rá, zsebes: vásárban, multságban, medveheccen, minde-nütt ott kujtorog.

AUTOLYCUS Nagyon is úgy van, uram! Ő az, ő, uram: a tolvaj gaz-ember, aki rám aggatta ezt a maskarát.

BÖHÖNC Egész Csehországban nincs nála gyávább gazember. Ha keményen a szemébe nézel, és leköpöd, elszalad.

AUTOLYCUS Be kell vallanom önnek, uram, hogy nem vagyok az a verekedő típus. A szívem nincs a helyén. És ő ezt tudta, afelől kezeskedem.

BÖHÖNC Hogy vagy most?

AUTOLYCUS Édes uram, sokkal, de sokkal jobban. Tudok állni, tu-dok járni. Ideje is, hogy elbúcsúzzam öntől, és szép lassan elinduljak a rokonomhoz.

BÖHÖNC Elkísérjelek?

AUTOLYCUS Ne, drágalátos uram; ne, édes úr.

BÖHÖNC Hát akkor isten áldjon. Mennem kell: fűszerféléket vá-sárolok a birkanyröünnepre. (El)

AUTOLYCUS Minden jót, édes úr! A kegyed erszénye nagyon lefo-gyott most: aligha telik ki belőle a fűszer. Azon a nyíró-ünnepen magam is ott leszek. Ha ebből a csalásból elő-nem csalog még egyet, és meg nem kopasztom a birka-kopasztókat, töröljenek a tolvajok sorából, és írják be a nevemet az erény nagykönyvébe.

*Menj, mendégélj gyalogosan,
Vidoran szedd a lábad,
Győzi, akinek vig szíve van,
De kifáraszt hamar a bánat.*

4. SZÍN

*A birkanyrás ünnepe. A Pásztor kunyhója előtt
Jön Frorizel és Perdita [az ünnephez öltözve, virágdíszben]; a háttérben a Pásztor, Böhönc; Polixenes és Camillo áruhában; Mopsa, Dorcas; pásztorok, pásztorlányok*

FLORIZEL Szokatlan öltözékedben egészen Új vagy nekem: nem pásztorlány, de az Aprilis homlokán kisarjadó Tavasz maga. E nyíróünneped Kis istenek találkozója, s benne Te a királynő.

PERDITA Uram, drága fenség, Nem illik, hogy megrójam – bocsánat a szóért! – Hóbortodat. Magas személyedet, Mindenki példaképét lealázod Parasztgúnyáddal, s engem, egyszerű lányt, Istennőnek felcicomálsz. Ha lakomáink Minden fogását nem bolondozás Fűszerezné (lenyeljük megszokásból), Pirulnom kéne látva a ruhádat, S ha magamat meglátnám egy tükörben, Hát elájulnék.

FLORIZEL Áldom azt a percet, Mikor derék sólymom apád tanyáján Repült át.

PERDITA Jaj, csak Jupiter segítsen! Engem rémít a különbség. Te nagy vagy, Félelmet nem ismersz. Most is remegve Gondolok rá, apád véletlen erre Vetődik, mint te – Irgalmas egek! Mit szólna, látva nagy művét ilyen Silány kötésben? És én, én hogy állnék

Komor színe előtt ebben a kölcsön-Vett cifraságban?

FLORIZEL Ne félj semmitől, Most csak mulass. Maguk az istenek, Mikor szerettek, égi voltukat Alázva állatbőrbe bújtak: Jupiter Bika lett, bömbölt; a zöld Neptunus Kos, bégetett; a tűzruhás, arany Apolló meg szerény pásztorfiú, Mint jómagam most. De egyik se ritkább Szépségért váltott alakot, s olyan Tiszta céllal, mint én. Mert vágyaim Nem vágnak elébe a becsületnek, S vérem nem forróbb, mint hűségem.

PERDITA Ó, de Terved megdől, ha a király hatalma (S ez biztos így lesz) ellene szegül. Kettő közül egy elkerülhetetlen: Vagy szándékom változik gyökeresen, Vagy életem.

FLORIZEL Jaj, drága Perditám, Ne rontsd el ezt a vidám ünnepet Rémképeiddel! Vagy tiéd leszek, Vagy apámé se! Mert semmit se érek Magamnak és másnak se, hogyha nem Tiéd vagyok. Mondhat nemet a végzet, Nem tántorít el. Édesem, vidulj fel, Fojtsd gondjaidat abba, amivel A pillanat kínál: jönnek vendégeid. Derüljön arcod, mintha ez az ünnep A nászunk napja volna, ami eljön, Hisz esküvel fogadtuk.

PERDITA Csak segítsen Szerencse istenasszony!

A Pásztor, Böhönc, Mopsa, Dorcas és mások előrejönnek, velük Polixenes és Camillo áruhában

FLORIZEL Ideértek! Fogadd vidáman őket; minden arc Piruljon az örömtől!

PÁSZTOR Te lány! Míg élt a vén nóm, az ilyenkor Pincér, pohárnok, szakács, minden ő volt, Úrnő, cseléd, köszöntött és kiszolgált, Dalolt, táncolt, az asztalfőn s középén Hol ezzel ült, hol azzal. Arca lángolt A hévtől s attól, hogy koccintgatott Mindenkiel. Te meg félrevonulsz, Mintha vendég volnál itt, nem pedig A háziasszony. Köszönts ismeretlen Barátainkat, ez a módja, hogy Még jobb barátok legyünk, s ismerősök. Ej, ne pironkodj, mutasd meg, mi vagy: Az ünnepség gazdasszonya. Gyerünk, Üdvözölj minket ünnepségeden, Úgy lesz a nyájad szapora.³

PERDITA (Polixeneshez) Uram, Hozta isten! Apám akarja, hogy A háziasszony én legyek. (Camillohoz) Uram! A virágokat, Dorcas. Tisztelettel, Rozmaring és ruta: a színük és Az illatuk egész télen kitart; Ez barátság, az irgalom, vegyék, S mulassanak jól.

³ Az Arden-kiadás jegyzete: ez a két sor inkább Polyxenes vagy Camillo szövege lehet, a másoló talán elnézte.

POLIXENES Korunkhoz tehát
Tél virágait választod nekünk,
Szép pásztorlány?

PERDITA Ha öregszik az év,
A nyár halála és a reszketeg tél
Születése közt, nincsen szebb virág, mint
A szegfű és a tarka viola,
De úgy mondják, természet fattyai,
Falusi kertünkben nem is teremnek,
S én nem ültetek.

POLIXENES Mért, kedves leányzó,
E mellőzés?

PERDITA Úgy hallom, tarkaságuk
Nem a természet tiszta alkotása,
Mesterség is van benne.

POLIXENES Úgy van, ám
Kieszközozni jobb természetet
Természet adta eszközzel lehet csak.
Ami szerinted művi, itt az is
Természet műve, kedvesem. Nemes
Hajtást legvadabb törzssel párosítunk,
S az jobb kérget fogan a nemesebb
Fajtájú rügyből. Mesterség javítja –
Vagy változtatja – a természetet, de
Ez természetes mesterség.

PERDITA Igaz.

POLIXENES Hát
Kertedbe ültess tarka violát,
És ne mondd rá, hogy fattyú.

PERDITA Én bizony
Egy palántát se! Ahogy arcomat se
Festeném ki, hogy azt szeresse rajtam
Ez a fiú, és csak azért akarjon
Tőlem utódokat. Tessék, virágok:⁴
Levendula, menta és majoránna,
Körömvirág, mely lefekszik a nappal,
És vele ébred, sírva. Nyárközép
Virágai, a középkorúaknak
Ezért adom. Legyenek üdvözlőve!
(*Odaadja a virágokat*)

CAMILLO Báránnyod volnék, csak szemem legelne,
Azon megélnék.

PERDITA Jaj, szegény feje!
A zörgő csontjain a téli szél
Keresztülfújna. (*Florizelhez*) Szépséges barátom,
Bár volna tavaszi virágom is,
Az illenék korodhoz (*Mopsához és a többi lányhoz*)
és a tietekhez,
Kiknek szűz ágán még lányágotok
Gyümölcse érik. Ó, te Alvilágba
Hurcolt Proserpina, virágok, amiket
Ijedtedben elejtesz! sárga nárcisz,
Mely a fecskék előtt jön, s megigézi
Március szelét; ibolya, fakó, de
Juno szemhéja nem illatosabb,
Se Venus lehelete; kankalin, mely
Pártában sorvad el, nem éri meg
Phoebus tüzét (sok beteg lány is így jár);
Büszke császárkorona, lilium
Sokféle fajta, egyikük az írisz.
Ó, bárcsak volna mindebből, (*a lányokhoz*) tinektek
Füzért fonnék, (*Florizelhez*) s téged, édes barátom,
Behintenélek.

4 Az Arden-kiadás jegyzete: Perdita, miután az idős uraknak, Polixenesnek és Camillónak odaadta az őket illető virágokat, most más, középkorú férfiakhoz fordul, s így, korosztályonként haladva, jut aztán Florizelhez és a lányokhoz.

FLORIZEL Hogy? Mint egy halottat?

PERDITA Nem, mint gyepet, szerelmeskedni rajta,
Dehogyan halottat, és nem eltemetni,
Csak élve és karomba. Ne, virágok. (*Virágokat ad neki*)
Hú, azt hiszem, úgy játszom itt, ahogy
Pünkösdi pásztorjátékokba láttam.
Ruhám zavart meg.

FLORIZEL Akármit teszel,
Az mindig még jobb. Ha beszélsz, örökké
Azt hallgatnám. Ha dalolsz, azt kívánom:
Dalolva adj el, vásárolj, imádkozz,
Alamizsnálkodj, s házi dolgaid
Dalban intézd; ha táncolsz, hogy legyél
A tengeren hab, mindörökre ez,
Ne is tegyél mást, csak mozogj, mozogj!
Amit csinálsz, az mindig izről izre
Csak a tiéd: mostani szerepedben
Királynő vagy, de hát hogy is ne volnál,
Hisz minden tettet erre vall.

PERDITA Doricles!
Sok már a jóból! Ha az ifúságod
S a tiszta vér, mely rajta szépen átüt,
Nem mutatná, hogy jó pásztorfiú vagy,
Attól kellene félnem, ó, Doricles,
Hogy szédítesz csak.

FLORIZEL Márpedig, szívem,
Én nem akarok megijeszteni,
Így hát félned se kell. Add a kezed,
Táncoljunk, Perditám: szép gerlepár:
Azok nem válnak el.

PERDITA Azt meghiszem.

POLIXENES Még ilyen kecses pórlány nem szaladgált
A zöld gyepen: minden tettében érzik
Valami nála nemesebb, nagyobb.
Túl jó e helyhez.

CAMILLO Mondott valamit
A fiú, a lány elpirult. Valóban:
Tej-vaj királynő.

BÖHÖNC Gyerünk, húzd rá!

DORCAS Mopsa lesz a párod. Adj fokhagymát neki, attól lesz a
csókja illatos!

MOPSA Nehogy má!

BÖHÖNC Kuss legyen! Adjunk a jó modorra. Gyerünk, húzd rá!

Zene. A pásztorok és pásztorlányok táncolnak

POLIXENES Te mondd, öreg, ki az a szép legény,
Akiel táncol most a lányod?

PÁSZTOR Doricles ő. Azzal büszkélkedik:
Kövér a legelője. Elhiszem,
Ha csak ő mondja is, mert úgy ítélem:
Nem szavajátszó. Azt is mondja, hogy
Szereti lányomat, s elhiszem ezt is:
A hold a vízre nem bámul le úgy,
Mint ő lányom szemébe; s az a helyzet:
Nincs ebbe köztük különbség talán
Félcsóknyi sem.

POLIXENES Szépen táncol a lányod.

PÁSZTOR Mindent úgy csinál, még ha nem is illik,
Hogy én mondjam ki. Az ifjú Doricles,
Ha őt választja, álmában se hinné,
Hogy milyen jót kap.

Belép egy Béres

BÉRES Hú, gazduram! Csak hallaná azt a házalót a kapuban,
sose táncolna többé sípra meg dobra; de még a csim-
polyaszó se indítaná meg! Mindenféle dallamokat ját-

	szik, sebesebben, mint ahogy kend pénzt olvas; úgy ontja őket, mint aki balladákat evett ebédre, aki hallja, csupa fül mind.	BÖHÖNC	De hát nem mondtam, hogy lóvá tettek az úton, és minden pénzemet elszedték?
BÖHÖNC	A legjobbkor jött: jöjjön be. Szörnyen odavagyok a balladákért, főleg ha gyászos dolgokat adnak elő vidáman; vagy ha nagyon is mókás valamit dalolnak keservesen.	AUTOLYCUS	Úgy igaz, uram, szélhámosok nyüzögnek mindenfelé; nem lehet az ember eléggé elővigyázatos.
BÉRES	Van ennél dal embernek, asszonynak, mindenféle fajta. A rófos nem bírja a vevőit annyiféle kesztyűvel ellátni. Lányoknak való szerelmes dalok, gyönyörű, és annyira semmi disznóság nincs bennük, hogy hihetetlen; csak afféle zamatos csujogató, mint „mézes madzag kócostul, lógó körtvély szárazastul”, és ha egy mocskos szájú himpellér megpróbálna, hogy úgy mondjam, belecsempészni valami hamiskás szünetet, ami malac kifejezést takar, hát a leányzó tüstént megadja neki: „Hopp, galambom, már elég”; így leforrázza, így elveszi a bátorságát: „Hopp, galambom, már elég!”	BÖHÖNC AUTOLYCUS BÖHÖNC MOPSA	Ne félj, barátom, itt biztonságban vagy. Remélem is, uram; mert sok becses portéka van nálam. Mid van, mutasd! Balladák? Jaj, könyörögöm, vegyél balladát! Élek-halok az olyan balladaért, ami ki van nyomtatva, mert akkor biztos igaz.
POLIXENES	Derek egy fickó.	AUTOLYCUS	Van itt egy, igen bús dallamra megy, arról, hogy egy uzsorás felesége hogyan szült egyszerre húsz pénzeszacskót, és miként éhezett rá a viperafejekre és roston sült varangyos békára.
BÖHÖNC	Csodálatosan elmés fickó, én mondom. És van-e valami friss portékája?	MOPSA AUTOLYCUS DORCAS AUTOLYCUS	És gondolja, hogy ez igaz? De még mennyire, csak egy hónapja történt. Isten ments, hogy uzsoráshoz menjek feleségül! Tessék, a bába is tanúsítja, bizonyos Mendemondáné, meg még hat erényes asszonyság, akik szintén jelen voltak. Már mért is terjesztenék hazugságokat?
BÉRES	Pántlikák a szivárvány minden színében; annyi bogra kötött pertli, hogy Csehország minden bírója se bírná kibogozni; paszomány, csipke, patyolat, gyoics, és úgy megénekli mindet, mintha istenek és istennők volnának; az ingvált nő angyalnak hinné az ember, úgy megdalolja a kezelőjét meg a mellfodrárt is.	MOPSA BÖHÖNC	Könyörögöm, vedd meg! Jól van, tedd félre. De lássunk még egypár balladát; majd együtt kifizetjük.
BÖHÖNC	Vezesd be gyorsan; és mindjárt énekeljen is közben!	AUTOLYCUS	Itt egy másik ballada egy halról, amelyik kimászott a partra egy szerdai napon, április nyolcvanadikán, negyvenezer ölnyire a tenger szintje fölé, és ott ezt a balladát énekelte el a keményszívű leányok ellen. Azt tartják, hogy asszony volt valaha, és azért változott hideg hallá, mert a húsát meztagsadta a szerelmesétől.
PERDITA	De aztán semmi trágárság, arra figyelmeztess!	DORCAS AUTOLYCUS	A ballada éppolyan szomorú, mint amilyen igaz. Szóval igaz, azt mondja? Őt törvényszéki bíró aláírása tanúsítja, és még annyi szemtanú, hogy bele se férnek a zsákomba.
<i>Béres el</i>		BÖHÖNC AUTOLYCUS MOPSA AUTOLYCUS	Tedd félre ezt is. Tovább. Ez vidám ballada, de nagyon takaros. Vegyél néhány vidámat is.
BÖHÖNC	Ezekben a házalókban néha sokkal több van, mint képzeled, húgocskám.	MOPSA	Ez rettentő vidám, és arra a nótára megy, hogy „Egy legénybe két leány”. Nemigen akad olyan fehérnép, aki a nyugati vidéken ne ezt dalolná. Veszik, mint a cukrot.
PERDITA	Ajaj, bátyó, képzelem.	AUTOLYCUS	Hát ezt mind a ketten tudjuk. Ha elvállalod a harmadik szólamot, meg is hallhatod mindjárt.
<i>Bejön Autolycus, álszakállal, dalolva</i>		MOPSA DORCAS AUTOLYCUS	Már egy hónapja tudjuk. A magamét el tudom énekelni. Elvégre ez a mesterségem. Vágniunk bele!
AUTOLYCUS	<i>Gyoics, fehérebb, mint a porhó, Krepp, sötétebb, mint a holló, Kesztyű, illatos, mint rózsza, Maszk van itten arcra, orra, Üveggyöngyből karperec, Fülfüggőt itt vehetsz, Párta, boglár, gyűrű, násfa, Parfúm, illik hölgyoszobába, Rojtok, bojtok, főkötők, Erre vágnak mind a nők, Tessék, tessék, szép legények, Babátoknak ezt vegyétek, Vigyétek!</i>		
BÖHÖNC	Ne volnék szerelmes a Mopsába, egy vasat se húznál ki belőlem. Na de úgy rabul ejtette a szívemet, hogy azzal némi pántlika meg kesztyű is velejár.	AUTOLYCUS	<i>Többé nincs dolgom veled, Tárgulj innen, elmegyek. Hova? De hova? Hova? Mégfogadtad esküvel, Titkod nekem mondd el. Nekem is: megyek oda. A csúrbe? a hombárba? Bárhova, ez nem járja! Sehova. De hova? Sehova.</i>
MOPSA	Meg volt ígérve már az ünnep előtt, de jobb későn, mint soha.	DORCAS MOPSA DORCAS AUTOLYCUS DORCAS AUTOLYCUS	<i>Ígértél örök szerelmet. És nekem még örekebbet: Hát hova mész? mondd, hova?</i>
DORCAS	Úgy hírlík, ígért ő neked mást is.	BÖHÖNC	Jól van, majd magunk közt végigdaloljuk: apám nagyon belemelegedett a vendég urakkal a beszédbe, ne zavarjuk őket. Hozd a zsákokodat. Picinyeim, veszek valamit mindkettőtöknek. Gyere, komám, mutasd, mid van. Utánam, lányok. <i>(El Dorcasszal és Mopsával)</i>
MOPSA	Neked mind megadta, amit megígért, sőt annál is többet, amit most már szégyen volna visszaadni.	AUTOLYCUS	Tejelni fogsz, ne félj.
BÖHÖNC	Mi az, hát kivesszett a szemérem? Belátni az alsószoknyátok alá, lássátok be! Fejéskor vagy lefekvéskor vagy a kemencesutban, ott a helye az ilyen titkokról sutyorogni – ti meg itt karattyoltok az összes vendégek előtt? Még jó, hogy zsbalyognak. Száj befogva, világos?		
MOPSA	Jól van, jól van. Ígértél nekem egy színes kendőt meg egy pár illatos kesztyűt.		

Dal

Dal

*Csipkék, szalagok,
Köpenyedre valók,
Bogaram, ugye kéne?
Cérnák, fonalak,
S mit diktál a divat
Kalapod tetejére.
Nálam vehető,
Csak a pénz, az a fő,
Az meglegyen érte!*

Jön a Béres

BÉRES Gazduram, itt van három kecskepásztor, három juhász, három marhapásztor, három disznópásztor, egészen szőrös embereknek öltöztek, és szatyrosoknak mondják magukat. Tudnak egy táncot, ami az asszonyép szerint kerge ugrabugrálás, merthogy ők nem járhatják. De az emberek kötik az ebet a karóhoz, hogy mindenkinek nagyon fog tetszeni, aki nemcsak kuglizni szeret.

PÁSZTOR Eredj! Nem kell! Elég volt a sok faragatlan bolondozásból. Az urat bosszantja az ilyesmi.

POLIXENES Inkább te bosszantod azokat, akik mulattatnak bennünket. Hadd jöjjön az a négyszer három pásztor.

BÉRES Az egyik három, uram, a saját elmondása szerint már a király előtt is táncolt; és közülük a leghitványabb is tizenkét és fél lábnyit ugrik, a mérőpálca szerint.

PÁSZTOR Ne locsogj annyit; ha ezeknek a derék uraknak úgy tetszik, jöjjenek, de szaporán.

BÉRES Hát hisz itt állnak a kapuban, uram.

A tizenkét szatir tánca

POLIXENES (*a Pásztorhoz*) Erről még majd beszélünk, öregem. (*Camillóhoz*) Túl messze mennek. Jobb lesz közbelépni. Naiv, sokat beszél. (*Florizelhez*) No, szép legény? Oly csordultig a szíved, hogy mulatni Nem is tudsz tőle. Szerelmes koromban Én el akartam halmozni a lányt, Az árust kifosztottam volna minden Selyméből, hogy a lábai elé Borítsam; te meg hagyta menni őt, Nem vettél semmit. Aztán ha a kislány Ezt tévedésből arra magyarázza, Hogy nem szereted, s fukar vagy, nehéz lesz Magad kivágni, ha fontos neked, Hogy boldognak tudd.

FLORIZEL Tudom, öregúr, Hogy neki nem kell a hiú kacat; Az ajándék, mit tőlem vár, szívemben Már elkészítve, csak nem adtam át még. (*Perditához*) De most halld, itt ez idős úr előtt, Ki szintén volt szerelmes valaha, Hogy életem tiéd. Add a kezed, Puha, mint galambtoll, és oly fehér is, Vagy mint szerezsen foga, mint az Észak Szelében kétszer megszitált hó.

POLIXENES És mi még? Szerelmes pásztor hogy' tisztára mossa A kezet, mely piszkos se volt! Bocsnát, Kizökentettelek. Halljuk tovább, Hogy mit fogadsz.

FLORIZEL Jó, és légy a tanúm rá.

POLIXENES A társam is?

FLORIZEL Ó is és nemcsak ő, A földkerekség és az ég, a minden:

Ha én volnék a legnagyobb király,
S dicső valóban, a legdélcegebb
Ifjú, kit szem csodál, eróm s tudásom
Több bárkiénél, nem tudnám becsülni
Szerelme nélkül, a szolgálatára
Ajánlanám fel, s hagynám veszni, ha
Nem kell neki.

POLIXENES Ez derekas ajánlat.

CAMILLO Mély érzelemre vall.

PÁSZTOR Na és te, lányom,
Te is ezt mondog?

PERDITA Ilyen jól beszélni
Én nem tudok, dehog. Gondolni is
Csak annyit: saját érzésem a minta,
Abból szabom ki az övét, mely így
Tisztán ragyog.

PÁSZTOR Kezet rá, áll az alku!
Tanúk ez ismeretlen jó barátok:
Neki adom a lányom, s vele annyit,
Amennyi neki van.

FLORIZEL Ó egymagában
Eleget ér. Ha majd valaki meghal,
Nekem több lesz, mint bárki képzelet;
Majd álmétkodtok. Na de most gyereünk,
Adj össze e tanúk előtt!

PÁSZTOR Kezed,
S lányom, tiédet is.

POLIXENES Egy pillanat!
Apád van-e?

FLORIZEL Van. Mit akarsz vele?

POLIXENES Van tudomása erről?

FLORIZEL Nem, s nem is lesz.

POLIXENES Az apának, szerintem,
Ott a helye a fia lakodalmán
A fő helyen. Na de hát válaszolj:
Az értelmes cselekvésre apád
Már képtelen? A kortól meghülyült?
Folyik a nyála? Nem beszél? Süket?
Meg se ismer? Talán gyámság alatt van?
Már föl se kel? Mint csecsemőkorában,
Olyan megint?

FLORIZEL Nem, jó uram, dehogy;
Jobb erőben van, mint az ő korában
A legtöbben.

POLIXENES Ósz szakállamra mondom,
Ha így van, akkor nem szépen viselkedsz,
Hálátlanul. Mert jó, válassza meg
Fiam, hogy kit vesz el, de az se rossz,
Ha megkérdezik erről az apát is,
Akinek nincsen más öröme, mint
A szép utódok.

FLORIZEL Ezt elismerem;
De okom van rá, édes jó uram,
Amit nem mondhatok meg, hogy apámat
Ne avassam be.

POLIXENES De, de, csak avasd be.

FLORIZEL De nem lehet.

POLIXENES De kérlek.

FLORIZEL Nem, ha mondom.

PÁSZTOR Avasd be, fiam; választásodat
Miért is bálná?

FLORIZEL Nem lehet! Gyereünk,
Egybekelni!

POLIXENES (*leleplezi magát*) Szétfálni, ifjú ember!
Ki olyan mélyre züllött, hogy fiamnak
Nem hívhatom. Jogar helyett neked
Pásztorbot kell! Te, vén bitang, milyen kár,
Hogy életed egy héttel rövidül csak,

Ha felköttemlek. – Ügyes kis boszorkány,
Te tudtad, biztos, hogy királyi vér
A bolond, kit behálóztál –

PÁSZTOR A szívem!
POLIXENES Szépségedet tüskével karmolom le:
Kerülj helyedre. És te kelekótya,
Ha meghallom, hogy sóhajtani mersz,
Mert nem látod (és nem fogod soha)
A kis játékszered, hát kitagadlak,
Nem vagy vérem, de még rokon se, köztünk
Akár a vízőzön: ezt vésd eszedbe!
Az udvarba, kövess. Paraszt, ez egyszer
Dühünk, habár heves, nem sújt le rád
Halállal. És te, búbájos, te méltó
Párja egy kanásznak; sőt, ennek is,
Ha nem rangunkba vágna, aki még
Hozzad se méltó – ha egyszer ezentúl
Megnyitod a kalyibád reteszét
Neki, hogy ölelő karodba zárad,
Olyan kemény halál sújt, amilyen
Zsenge vagy hozzá. (El)

PERDITA Tönkretett, igaz,
De nem féltem nagyon; majdnem kimondtam,
Majdnem a szemébe mondtam neki,
Hogy a nap, mely süti a palotáját,
A mi tanyánk elől sem bújjik el,
Itt ugyanúgy süt. Menj, fölséges úr.
Megmondtam én, hogy így lesz. Helyzetteddel
Törődj most, kérlek. Álmodtam, de már
Ébredszem, már nem vagyok királynő;
A juhokat fejem és sírok.

CAMILLO Hát kend?
PÁSZTOR Szóljon, míg él még.
Azt én nem tudok.
Amit tudok, se merem tudni. (Florizelhez.) Jaj!
Tönkretettél egy nyolcvanhárom éves
Embert, uram! Ki békés sírra vágott,
Meghalni, hol apám, abban az ágyban,
És feküdni tisztos csontjai mellett.
Most bakó ad rám szemfödőt, s a földbe
Pap nélkül tesznek. (Perditához.) Ó, te nyomorult!
Tudtad, hogy ő a herceg, de te hagyta,
Hogy eljegyezzen! Tönkre! Tönkretettél!
Ha most azonnal meghalnék, halálom
Épp jókor jönne! (El)

FLORIZEL (Perditához) Miért nézel így?
Fáj, de nem félek; nincsen változás,
Csak akadály; az vagyok, aki voltam.
Ha visszahúznak, annál hevesebben
Feszülök neki.

CAMILLO Édes jó uram,
Apád, tudod, milyen: most nem lehet
Beszélni vele (gondolom, nem is
Szándékozol), és tartok tőle, hogy
Nem viselné el még látásodat sem;
Míg tombolása nem csitul, ne menj
A közelébe.

FLORIZEL Nem is akarok.
Csak nem Camillo?

CAMILLO Az vagyok, uram.

PERDITA Hányszor mondtam neked: ez lesz a vége!
Hányszor, hogy méltóságom addig él, míg
Ki nem tudódik!

FLORIZEL Nem! Míg nem szegem meg
Az eskümet! S ha megszegném, a föld
Roppanjon össze, s vesszen ki belőle
Az élet magva. Nohát, föl a fejfel:
Az utódlásból tagadj ki, apám,

Örökrészem a szerelem.
CAMILLO Fogadj szót.
FLORIZEL Igen, szívemnek. Amíg neki szolgál
Az eszem, addig vagyok épeszű;
Ha már nem, akkor hadd jöjjön a téboly,
Hozta isten.

CAMILLO Ez a keserűség csak.
FLORIZEL Hívd annak; de eskümmel egybehangzik,
Nekem tehát a becsület. Camillo,
Nemhogy Csehország és a pompa, mely
Itt rám ragyogna, de amit a nap lát,
A föld méhe szül, és a tengerek
Vak mélye rejt, kevés, hogy édesemnek
Adott szavam megszegjem. Arra kérlek
(Hisz barátságod apám sokra tartja),
Ha majd hiányol (mert aligha látom
Többé), dühét jó szóval csillapítsd.
Mi meg hadd küzdünk: én meg a szerencse
Egy darabig. Tudj róla, s add tovább, hogy
Tengerre szállok azzal, akit itt
A szárazföldön meg nem tarthatok.
Kapóra jön, hogy az öbölben épp
Egy bárkám horgonyoz, bár nem ilyen
Útra készült. Hogy merre tartok, azt
Neked tudni, nekem megmondani
Nem célszerű.

CAMILLO Bárcsak, kegyes uram,
Volna lelked a jó tanácsra nyíltabb,
Vagy bajodhoz keményebb.

FLORIZEL Perdita... (Félrevonja)
(Camillohoz) Mindjárt, Camillo.

CAMILLO Látom, eltökélte,
Hogy megszökik. De hátha sikerül
A céljaimhoz hajlítani tervét:
Neki oltalom, szerelem, tekintély,
Nekem Szicíliát látni újra
S gazdámat, a boldogtalan királyt,
Hisz úgy szeretném.

FLORIZEL Nos, kedves Camillo,
Agyonnyom ez a kényes ügy, bocsáss meg,
Az illemtet feledtem.

CAMILLO Gondolom,
Hallottál szerény szolgálataimról,
Miket apádnak tettem.

FLORIZEL Ó, nemes
Szolgálatok! Apám, mint egy zenész,
Úgy zengi tetteid, és tépelődik,
Hogy' jutalmazza méltón.

CAMILLO Ha kegyeskedsz
Úgy vélni, hogy szeretem a királyt,
S benne azt, ki hozzá legközelebb áll,
Fenségedet, fogadd el, mit javaslok,
Ha alapos, megfontolt útiterved
Még módosulhat. Én olyan helyet
Tudok, ahol fogadtatásod
Rangodhoz méltó lesz; ahol örülhetsz
A kedvesednek, kitől, látom én,
Már csak a halál választhatna el –
Ég óvjon ettől. Vedd el, én pedig
Távollétedben mindent megteszek,
Hogy megbékítsem haragvó atyádat,
S kieszközöljem tetszését.

FLORIZEL Camillo,
Ez csodával határos, ez lehet?
Több vagy, mint ember, hogy rád bízhatom
Ebben magam?

CAMILLO Kigondoltad-e már,
Hogy merre mentek?

FLORIZEL Ó jaj, dehogyan.
Ez a váratlan balszerencse a
Bűnös e kapkodásért: most a vaksors
Szolgái lettünk, tollpíhek a szélben,
Bárhonnan is fúj.

CAMILLO Hallgass hát ide:
Javaslatom, ha célod változatlan,
És szökni kívánsz: menj Szicíliaba,
S szép hercegnéddel (mert az lesz, tudom)
Mutasd be ott Leontesnak magad;
De öltöztessd őt, ahogy ahhoz illik,
Kivel ágyad megosztod. Mintha látnám:
Leontes sírva tárja ki a karját,
És úgy szólít: „Te, a fiú, bocsáss meg!”
Apád helyett, és friss arád kezét
Csókolja, billeg gondolatban egyre
Mogorvasága, kedvessége közt,
Pokolba küldi azt, s növesztené ezt,
Gyorsabban, mint idő és gondolat.

FLORIZEL Mondd,
Milyen színben tüntessem föl előtte
Látogatásom?

CAMILLO Apád, a király
Küldött, hogy köszöntsd s vigasztald. Uram,
Hogy hogy viselkedj vele, mit közölj,
Mintha apád üzenné, olyasmit, amit
Csak mi hárman tudunk – mindezt leírom:
S az eligazít minden alkalommal,
Hogy mit kell mondanod, s majd nem hihet mást:
Apád tulajdon lelke a tiéd,
S szívéből szól.

FLORIZEL Az adósod vagyok:
Remek terv, igazán.

CAMILLO Többet ígér,
Mint nekivágni sosem járt vizeknek
Nem ismert part felé, ahol csak a
Nyomor biztos, a remény annyi, hogy
Egy bajt lebírsz, nyomában ott a másik;
És biztonszágot csak a horgony ad,
Mely ott tart meg leginkább, ahol épp
Nem akarózik maradni. Szerelmünk
Fő kapcsa is, tudjátok-e, a jólét,
Az arc a szívvel együtt hervad el
Az ínség idején.

PERDITA Egyik igaz csak:
Arcunk színét megsápasztja az ínség,
De nem a lelket.

CAMILLO Hm. Így gondolod?
Még egy ilyen apád házába sem fog
Születni egyhamar.⁵

FLORIZEL Tudod, Camillóm,
Amilyen lent született, szelleme
Olyan magas.

CAMILLO Még azt se mondhatom,
Hogy hiányzik neki az iskola,
Mert taníthatna jó néhány tanítót.

PERDITA Bocsánat, uram, ha csak pirulásom
Köszöni meg.

FLORIZEL Szépséges Perditám, te!
Csak hát van itt egy bökkenő. Camillo!
Apám támasza, most meg az enyém,
Házunk doktora, mondd, hogyan csináljuk?
A ruhám nem cseh királyfira vall,
Szicíliaba hogy mehetek így?

CAMILLO Ettől ne tarts, uram. Talán tudod, hogy
Minden birtokom arra van: olyan

⁵ Az Arden-kiadás jegyzete: Ez a megjegyzés talán Florizelnek szól.

Kiráyilag leszel ott felruházva,
Mintha a színházamban játszánád
Szerepedet. Hogy ez mennyire így van...

Féltrevonulnak. Jön Autolycus

AUTOLYCUS Haha, a Becsületesség, az aztán jó bolond! és édes-
testvére, a Bizalom, igen együgyű úriember! Túladtam
az összes bővlin: egy darab hamis kő, pántlika, tükör,
illatosító labdac, melltű, írótabla, ballada, kés, zsinog,
kesztyű, karperec, varázsgyűrű nem maradt a zsákom-
ban: lapos, mint a bőjti bendő. Egymást tiporták, hogy
mind első lehessen, mintha a műtűrkéim be volná-
nak szentelve, és áldást hoznának a vevőjükre. Közben
kifigyeltem, kinek van a legkézreállóbb erszénye, és
amit az eszembe véstem, azt nem is mulasztottam el
hasznomra fordítani. Ez a Böhönc, akinek nincs ki
mind a négy kereke, annyira odavan a cselédnótákért,
hogy tapodtat se mozdult, amíg meg nem kaparintot-
ta az összes nótát a versekkel együtt; ettől aztán úgy
fölbolydult az egész falka, hogy minden érzékük a fü-
lükbe szállt: a kombinét lelophattam volna a lányok-
ról, oda se neki; nadrágzsebből a bugyellárist kiemel-
ni: semmiség; a kulcsokat is lenyeshettem volna, amik
a nyakukban függtek; se láttak, se hallottak, csak az én
kuncsaftomnak a nótáiban csodálták a nagy semmit.
Úgyhogy az általános bódulatban az ünnepi erszé-
nyeiket szép sorban kicsentem-kivágtam; és ha nem
jön a vénember a nagy ribillióval, hogy így a lánya, meg
úgy a királyfi, és el nem hessenti a tarlórol a varjúné-
pet, nem hagyok életben egyetlen bukszát se az egész
seregletben.

Camillo, Florizel és Perdita előjönnek

CAMILLO Nem, mire odaérsz, a levelem
Is ott lesz már, és tisztázza a kérdést.

FLORIZEL S amit elérsz majd Leontes királynál?

CAMILLO Az meggyőzi apádat.

PERDITA Áldjon isten!
Minden szavad reménység.

CAMILLO (meglátja Autolycust) Hát ez itt ki?
Kapóra jön: csak használjunk ki mindent,
Ami segíthet.

AUTOLYCUS Ha ezek kihallgattak – akkor lógni fogok.

CAMILLO Mi az, öregem, miért reszketsz úgy? Emberfia, nem
bántunk, ne félj.

AUTOLYCUS Szegény ördög vagyok én, nagy jó uram.

CAMILLO Sebaj, hadd legyél; senki ezt el nem rabolja tőled; de a
szegénység külső színén egy kis változtatást kell
eszközölnünk; úgyhogy vetközz le tüstént – meg kell
értened, hogy ez életbevágóan szükséges –, és cserélj
ruhát ezzel az úrral. Noha ez neki nyilvánvalóan rossz
üzlet, nesze, itt van még ez is ráadásul.

AUTOLYCUS Szegény ördög vagyok én, nagyuram. (Félre) Tudom
ám, kik vagytok.

CAMILLO Na, igyekezz, kérlek; az úr már félig levetkőzött.

AUTOLYCUS Ez komoly, uram? (Félre) Itt valami büzlík.

CAMILLO Az ég áldjon meg, igyekezz.

AUTOLYCUS Igen, ez komoly, ez a summa; de a lelkiismeretem nem
engedi, hogy elfogadjam.

CAMILLO Le a ruhát, gyerünk, gyerünk!

Florizel és Autolycus ruhát cserél

Szerencsés úrnő – az legyél, kívánom –,
Vonulj félre kissé a fák közé,
Fogd kedvesed kalapját, húzd szemedbe,

Arcod takard el, vedd le a ruhádat,
És külsődet, amennyire lehet,
Álcázd, hogy a hajóra úgy mehess föl,
Ne tűnjön fel a figyelő szemeknek,
Mert az veszélyes.

PERDITA Látom, a darabban
Nekem is játszanom kell.

CAMILLO Nincs mese.
Készen vagytok?

FLORIZEL Ha most látna apám,
Nem hívna fiának.

CAMILLO A kalapot. *(Odaadja Perditának)*
Tessék, hölgyem. Isten áldjon.

AUTOLYCUS Agyó!
FLORIZEL Jaj, Perdita, valamit elfeledtünk!
Egy szóra, kérlek –

Félrevonulnak

CAMILLO Most megyek, és megmondom a királynak,
Hogy elszöktek, és azt is, hogy hova.
Remélem, nyomban utánuk ered,
Vele én is, s így viszontláthatom
Sziciliát, amit már úgy kívánok,
Mint egy várandós asszony!

FLORIZEL Jó szerencse
Velünk! Camillo, már indulhatunk!

CAMILLO Annál jobb, minél sebesebben.

Florizel, Perdita és Camillo el

AUTOLYCUS Hallom, mi folyik, világos az ügy. A zsebmetsző járjon nyitott szemmel, hegyezze a fülét, és legyen fürge a keze; amellet jó orra is legyen, hogy kiszagolja a munkát a többi érzékszervének. Olyan időket élünk, hogy görbe úton lehet a legmesszebbre jutni. Borraivaló nélkül is milyen jó csere! És milyen borraivaló a cseréhez! Nyilvánvaló, az istenek szemét hunynak ebben az évben, vaktában megtehetünk akármit. Még a királyfi is rosszban sántikál: szökik apjától ezzel a kolonccal a nyakában. Ha azt hinném, hogy becsületes dolog jelenteni a királynak, nem tenném; szerintem az a nagyobb gazemberség, ha megtartom magamnak; és a suszter, ugye, maradjon a kaptafánál.

Jön Böhönc és a Pásztor

Álljunk csak félre; itt az új alkalom annak, aki ésszel él. Minden utcasarok, minden bolt, templom, bírósági tárgyalás, akasztás munkát ad a szemfüles embernek.

BÖHÖNC Ejnye már. Hát micsoda egy ember maga! Nincs más kiút: meg kell mondani a királynak, hogy ez talált gyerek volt, nem a maga húsa és vére.

PÁSZTOR De hallgass ide.
BÖHÖNC Maga hallgasson ide.
PÁSZTOR Na monddjad.
BÖHÖNC Mivelhogy ő nem a maga húsából-véréből való, a maga húsa és vére nem sértette meg a királyt; ezért a maga húsát és véréét nem is lehet megbüntetni. Mutassa meg neki, amit a gyerekek talált (azokat a titkos dolgokat, mindent, ami csak vele volt): ha ezzel megvan, füttyülhet a törvényre, én mondom magának.

PÁSZTOR Elmondok mindent a királynak, szórol szóra, el én, meg a fia huncutságait is. Mert hát igaz, ami igaz: nem volt becsületes eljárás se az apjával, se énvelem, hogy meg akart tenni a király sógorának.

BÖHÖNC Az ám, tényleg a sógora lett volna neki, az a legkevesebb, és akkor a maga vére mindjárt drágább lenne, tudom is, egy deci mennyivel.

AUTOLYCUS *(félre)* Ennyi ész egy rakáson!
PÁSZTOR Hát akkor gyertünk a királyhoz. Fogja vakarni a szakállát, ha meglátja, mi van ebben a batyuban.

AUTOLYCUS *(félre)* Nem tudom, ez a nyavalygás itten akadályozza-e a királyfi szökését.

BÖHÖNC Jaj, csak a palotában legyen!
AUTOLYCUS *(félre)* Természetemnél fogva nem vagyok becsületes, néha véletlenségből mégis úgy alakul. Félre ezzel a vásározó nyulvánnyal. *(Leveszi az álszakállát.)* Hé, parasztok! Hova-hova?

PÁSZTOR A palotába, méltóságod engedelmével.
AUTOLYCUS Mi dolgokat ott? Kivel? E csomag tartalma? Lakóhely? Név? Eletkor? Vagyoni helyzet? Származás? Minden, ami az ügyhöz tartozik! Ki velem!

BÖHÖNC Egyszerű emberek vagyunk mi, kérem.
AUTOLYCUS Egyszerű? Hazugság, csupa szór vagytok. Hazugságot nem akarok hallani. Az csak szatócsokhoz illik. Azok ránk, katonákra fogják a hazugságot, de mi nem pengével fizetünk meg, ahogy dukálna, hanem pengő dukáttal, ezért aztán nem fog rajtunk a hazugság.

BÖHÖNC Méltóságod is majdhogynem ránk fogott egyet, ha idejekorán észre nem veszi magát.

PÁSZTOR. Udvari embernek tetszik lenni méltóságodnak?
AUTOLYCUS Tetszik, nem tetszik, az vagyok. Nem látod az udvari divatot az öltözékemen? És talán nem az udvari etikett szerint lépdelek benne? Orrod nem érzi rajtam az udvar illatát? Nem udvari magasságból nézem le aacsony mivoltodat? Azt hiszed, azért, mert beleártom magam a dolgaiddba, már nem is vagyok udvari ember? Tetőtől talpig udvari ember vagyok. Ha akarom, előmozdítom az ügyedet, ha akarom, hátramozdítom – ezért megparancsolom: adj elő mindent!

PÁSZTOR Az én ügyem, uram, a királyra tartozik.
AUTOLYCUS És ügyvivőd van-e?
PÁSZTOR Azt nem tudom, méltóságod engedelmével.
BÖHÖNC Az udvarnál az valami olyasmi lehet, mint nálunk a fácán;⁶ mondja, hogy nincs.

PÁSZTOR Nincs, uram; fácánom, az nincs, se kakas, se tyúk.
AUTOLYCUS Minő áldás, hogy nem vagyok tahó! De születtem volna annak is; Nem nézem hát le őket.

BÖHÖNC Ez főember lehet az udvarnál.
PÁSZTOR Az öltözete pompázatos, de nem valami szépen viseli.
BÖHÖNC Attól csak még nemesebbnek látszik, hogy ilyen hóbortosan hordja; nagy ember, én mondom. Abból látom, ahogy a fogvájóval bánik.

AUTOLYCUS Az a csomag? Mi van a csomagban? Mi célt szolgál az a doboz?
PÁSZTOR Az a csomag meg az a doboz, tisztelettel, olyan titkokat rejt, hogy azt senkinek nem szabad tudni, csak a királynak; és meg is tudná még ebben az órában, ha a színe elé juthatnék.

AUTOLYCUS Kár a gőzéért, öreg.
PÁSZTOR Miért, uram?
AUTOLYCUS A király nincs a palotában, tengerre szállt egy új hajón, hogy elúzza a bánatát, és kiszellőztesse a fejét; mert hogy komolyan átlásd a dolgot, tudnod kell: a királyt igen nagy szomorúság érte.

PÁSZTOR Beszéli, uram; a fiáról van szó, aki egy pásztornak a lányát akarja elvenni.
AUTOLYCUS Ha az a pásztor még szabadlábon van, jól teszi, ha kereket old; mert olyan átok sújtja, és olyan kínvallatás vár rá, hogy abba beleroppan az ember gerince, de még egy vadállat szíve is.

⁶ Arden: a fácán valószínűleg a vidéki bírák megvesztegetésére szolgál.

BÖHÖNC Tetszik gondolni, méltóságos uram?
AUTOLYCUS Hajaj, nemcsak ő maga fogja elszenvedni, milyen súlyosat elmeél és milyen keserveset bosszúvágy kigondolhat, de minden rokonsága is ötvenediziglen hóhér kezére jut, ami sajnálatos ugyan, de szükségszerű. Egy ilyen vén birkaterelgető himpellér, egy ürühajcsár a királyi föntségbe akarja a lányát bemesterkedni! Hírlík, hogy meg fogják kövezni, de az túl szelíd halál volna neki, én azt mondom. Lerángatni a trónunkat egy juhakolba! Minden halál kevés, a legsúlyosabb is könnyű.

BÖHÖNC Van fia ennek az öregembernek, uram, netalán, méltóságod engedelmével?
AUTOLYCUS Van egy fia neki, azt elevenen fogják megnyúzni, aztán bekenik mézzel, ráültetik egy darázs-fészekre, ott hagyják, amíg úgy háromnegyed-valahány részben meg nem hal; akkor tömény szesszel meg forró gyógyfözetekkel magához térítik; majd azon nyersen a legforróbb kánikulában, amit csak a naptár jövendöl, nekitámasztják egy téglafalnak, s ott addig tűz rá a déli nap, amíg csak meg nem látja, hogy a legyek halálra marták. De mit beszélünk mi ezekről a hitszegő zsványokról, akiknek olyan főbenjáró a vétkük, hogy ahhoz képest a gyötrelmeik szót sem érdemelnek? Azt mondjátok meg nekem (mert úgy látom, becsületes, egyszerű emberek vagytok), mi dolgotok a királlyal. Kellő megbecsülésben részesülvén fölviszlek benneteket a hajóra, ahol most tanyázik, kieszközlöm, hogy a színe elé bocsássonak, fülébe súgok egy-két jó szót az érdeketekben; egy szó mint száz: ha van ember, a király mellett, aki az ügyeteket révbe viheti, az itt áll előttem.

BÖHÖNC Hatalmas úrnak látszik, kössön vele üzletet, adjon aranyat neki. Mogorva medvék az ilyen hatalmasságok, de arannyal sokszor az orruknál fogva lehet vezetni őket: mutassa meg az erszénye belsejét a tenyere külsejének, és szüret. Ne felejtse, hogy „megkövezik” és „megnyúzzák elevenen”!

PÁSZTOR Méltóságod engedelmével: hogy felvállalja az ügyet, téssék az arany, amennyi nálam van. Megyek, hozok még egyszer ennyit, és addig itthagynom zálogba ezt a fiút.

AUTOLYCUS Meddig? Amíg a szavamnak nem álltam?
PÁSZTOR Igenis, uram.
AUTOLYCUS Tudod mit, add ide a fele részt. (*Böhönchöz*) Neked is közöd van a dologhoz?

BÖHÖNC Hát, egy kicsit az én bőrömre is megy, uram. De hát olyan rossz bőrben vagyok, kérem, csak nem fogják lenyúzni rólam?

AUTOLYCUS Á, dehogy, csak a pásztor fiáról. Az hadd lógjon, példát kell statuálni.

BÖHÖNC Hű, ez nagyon megvigasztal. Muszáj eljutni a királyhoz, és megmutatni neki ezeket a különleges látnivalókat; meg kell tudnia, hogy nem a maga lánya, nem az én húgom, különben végünk van. Uram, én is adok méltóságodnak annyit, amennyit az öregem ad, ha elrendezi az ügyet; és addig is itt maradok zálogba, ahogy mondja.

AUTOLYCUS Hiszek nektek. Induljatok el a tengerpart felé, ott aztán jobbra. Csak körülnéztek itt, és megyek utánatok.

BÖHÖNC Megfotuk az isten lábát, én mondom, ezzel az emberrel.
PÁSZTOR Csak menjünk, ahogy mondta; az ég küldte nekünk őt.

Pásztor és Böhönc el

AUTOLYCUS Még ha becsületességre adnám is a fejem, látom, Szerencse istenasszony nem szenvedheti: sült galambokat potyogtat a számba. Most két lehetőséggel is kecsegtet: arannyal, és azzal, hogy jó szolgálatot te-

hetek régi gazdámnak, a hercegnek – ki tudja, mire lesz ez még jó nekem. Ezt a két vakondokot fölviszem hozzá a hajóra. Ha úgy találja, hogy a szárazföldön a helyük, és semmi köze a panaszukhoz, amivel a királyt abajgatná, hát legföljebb legazemberez a túlbuzgóságomért; ezt a titulust meg a vele járó szégyent jól elviselem. Viszem őket, és kész. Aztán meglátjuk. (*El*)

Ötödik felvonás

1. színp

Szicília, Leontes palotája

Leontes, Cleomenes, Dion, Paulina és Szolgák

CLEOMENES Elég, uram, már annyi volt a bánat, Hogy szenthez méltó. Minden bűnödért Meglakoltál; sőt több is a vezeklés, Mint volt a vétek. Itt az ideje: Ahogy az ég neked, te is magadnak Már megbocsáss.

LEONTES Amíg emlékszem őrá,
 A tisztaságra, nem tudom feledni
 A szennyfoltot magamban, s mind a rosszat,
 Mit elkövettem, magam ellen is,
 Hogy birodalmamat nincs kire hagynom,
 S a legédesebb társ, akit kívánhat
 Magának férfi, elpusztult.

PAULINA Bizony!
 Ha egytől egyig elvennéd a nőket,
 Vagy mindből kivonnád a jót, hogy abból
 Gyúrj egy tökéletest, nem érne föl
 Azzal, kit megöltél.

LEONTES Úgy van: megöltem!
 Megöltem őt! Igen. De iszonyú
 Kín, hogy kimondod; éppoly keserű
 A nyelveden, mint bennem itt. Könnyörgök,
 Ne mondd ily gyakran.

CLEOMENES Soha, drága hölgyem!
 Ezer más dolgot mondhatnál, ami
 Hasznosabban múltatná az időt, és
 Rád jobb fényt vetne.

PAULINA Te azok közül vagy,
 Kik újraházasítanak.

DION Te nem?
 S az ország üdve semmi? Ha kihalna
 E felséges név? Nem gondolsz bele,
 Hogy utódlás nélkül milyen veszély
 Tör államunkra – felfal minket is,
 Kik gazdátlan maradnánk! Volt királynénk
 Égi üdvének nem kell-e örülnünk?
 És annak, ha a jelent orvosolni,
 Jövőt éltetni a királyi ágyba
 Édes új társ kerül?

PAULINA Egyik se méltó
 Ahhoz, ki elment. És az istenek
 Titkos céljai majd úgyis betelnek.
 Nem mondta-e a felséges Apolló,
 Nem úgy hangzott-e jósigéje, hogy
 Csak akkor lesz utóda a királynak,
 Ha az elveszett gyermek megkerül?
 Ez oly rendkívüli az emberésznek,
 Mint hogy sírjából kitörjön az én
 Antigonusom, ki a kisbabával
 Ott pusztult, fejem rá. Tanácsotok
 Ha urunk megfogadja, szembeszáll
 Az ég akaratával. (*Leonteshez*) Lesz utódod,

Ne aggódj. Nagy Sándor a koronáját
A legméltóbbra hagyta, s így utódja
A legjobb is lett.⁷

LEONTES Kedves Paulinám,
Hermione emléke, jól tudom,
Milyen becses neked! Ó, hogyha akkor
Hallgatok rád! Gyönyörködhetne most is
Szemem a szép szemében, s ajka kincsét
Megrabolhatnám.

PAULINA S az csak gyarapodna
Attól, mit elveszt.

LEONTES Úgy van! Nincs ilyen több,
Nem is kell másik asszony. Hogyha jobban
Bánok a rosszabbal, szent szelleme
Testét felölti újra, s itt terem,
Fölzavart lélek, hol hóhéra áll most,
És kérdi: „Még ez is?”

PAULINA És volna rá ok,
Hogy így kísértsen.

LEONTES Volna. S még megölném
Új asszonyom.

PAULINA Ha én volnék kísértet,
A nő szemére hívnám fel figyelmed,
Hogy mondd, ez a fakó tekintet, ez
Kellte neked? Aztán sikoltanék,
De úgy, hogy füled megreped bele:
„Enyémre gondolj!”

LEONTES Csillag, csillagok,
S a többi holt szén! Ne félj, Paulina,
Nem kell más asszony.

PAULINA Esküszöl: soha
Nem házasodsz, csak ha én engedem?

LEONTES Soha, Paulina, nem – úgy üdvözüljek!
PAULINA Megesküdött: ti vagytok a tanúk.
CLEOMENES Túl kemény próba!

PAULINA Hacsak nem kerül
Szeme elé egy másik Hermione,
Mintha képmása.

CLEOMENES Kérlek –
PAULINA Befejeztem.
Ha mégis házasodnál, hogyha mégis,
Hiába, no – bízd rám, hogy új királynét
Válasszak neked. Nem lesz, mint a régi,
Oly fiatal, de olyan lesz, hogy első
Királynéd szelleme, ha erre járna,
Boldogan látná karodban.

LEONTES Amíg nem
Te ajánlod, nem nőülünk.

PAULINA Ez akkor
Lesz, ha majd első királynéd megint
Lélegzik, addig nem.

*Belép egy Szolga*⁸

SZOLGA Felség, valaki bebocsáttatást kér,
Florizel hercegnek mondja magát,
Polixenes fiának, s vele van
A hercegnéje, szebbet még soha
Nem láttam.

LEONTES S kiknek élén jött? Nem úgy,
Mint apja rangjához dukál. Be sem
Jelentve, hirtelen: ez arra vall, hogy
Csak véletlen vagy kényszer hozta így,

⁷ „Nagy Sándor, amikor megkérdezték, kire maradjon a királyi hatalom, azt válaszolta, hogy arra, aki a legkülönb közülük.” (Q. Curtius Rufus: *A makedón Nagy Sándor története*)

⁸ Más kiadásokban: Egy úr (mivel a beszéde inkább erre vall). Sőt, afféle udvari költő lehet

Nem tervezés. Kísérete?
SZOLGA Csekély,
Szedett-vedett.
POLIXENES És hercegnéje, mondd?
SZOLGA Tündöklőbb tüneményre, azt hiszem, még
Sosem süttött a nap.
PAULINA Ó, Hermione!
Minden jelen idő a múlt fölébe
Dicséri önmagát: sírodban így szorulsz
A most látszó mögé. (*A Szolgához*) Éppen te mondtad
És írtad, bár műved jobban kihült,
Mint témája: „Óhozza fogható
Nem volt s nem lesz.” A szépségével áradt
A versed egykor, s most úgy elapadt, hogy
Azt mondd, szebbet láttál.

SZOLGA Ó, bocsánat,
Őt majdnem elfeledtem, megbocsáss.
A másik: ha szemedet rabul ejti,
Övé a nyelved is. Olyan teremtmény:
Ha vallást alapít, köré sereglik
A más hitű is, megtérít akárkit
Csak egy szavával.

PAULINA Ó! a nőket is?
SZOLGA A nők imádják majd, mert többet ér
A férfiaknál, és a férfiak, mert
A nők közt párja nincs.

LEONTES Cleomenes,
Menj e tisztelt urak kíséretével,
Hozd őket karjaink közé.

Cleomenes, másokkal, el

De mért ily
Váratlanul?
PAULINA Ha a mi hercegünk,
Az a drága, megéri ezt az órát,
E másikhoz hogy illene – talán egy
Hónap se volt köztük.

LEONTES Ne, kérlek! Újból
Meghal nekem ilyenkor, jól tudod.
Ha meglátom ezt az urat, eszembe
Juttatják szavaid azt, amibe
Talán bele is örülök. De jönnek.

Jön Florizel, Perdita, Cleomenes és mások

Hű feleség volt anyád, hercegem:
Király apádról készült másolat,
Mikor téged fogant. Ha huszonegy
Éves volnék: „testvér”, ezt mondanám,
A képe benned oly tökéletes,
S ki nem fogynék a szóból, csak mesélném,
Miket műveltünk. Hát isten hozott,
S szép hercegnédet – istennő! Jaj, én
Elvesztettem azt a kettőt, aki
Így állna menny s föld közt, csodálva, mint ti,
Gyönyörű pár. És elvesztettem aztán
Órúlságom miatt derék apád
Barátságát is. Élni – győtrelem bár –
Azért vágyom csak, hogy láthassam őt
Még egyszer.

FLORIZEL Az ő parancsára jöttem
Sziciliába, és hozok köszöntést,
Amilyet csak király, ha jó barát,
A testvérenek küldhet. Ha nem ejti
Cspadába szándékát a gyöngesség, mely
A hajlott korra les, ő vág keresztül
Földön és vízen trónod s trónja közt,

Hogy lászon, mert jobban szeret (s nekem
Meghagyta, hogy mondjam meg így) a többi
Fölkent királynál.

LEONTES Testvér, nemes úr,
Fölhazdik bennem mind a rossz, amit
Ellened elkövettem, és e ritka szép
Üdvözleted a magam renyheségét
Korholja. Mint föld a tavaszt, olyan
Szívesen látunk. És apád kitette
Zord Neptunus kényének, sőt talán
Dühének ezt a kincset, olyanért,
Ki nem méltó, hogy kint vállaljon érte,
Hát még életveszélyt?

FLORIZEL Ó Líbiából
Jön, jó uram.

LEONTES Hol a nemes, vitézlő,
Imádva rettegett Smalus az úr?
FLORIZEL Onnan s őtöle: búcsúkönyvei
Hirdették, hogy ő az apja e lánynak.
Jó déli széllel jöttem el ide,
Hogy mint apám meghagyta, fölkeressem
Felségedet. Kíséretem javát
Továbbküldtem Csehországba a hírrel,
Hogy Líbiába utam sikeres volt,
S hogy nőmmel együtt biztonságban értünk
Ide, ahol vagyunk.

LEONTES Az istenek
Derítsenek tiszta eget fölénk,
Míg itt időztök! Áldott, kegyes úr
A te apád, s fölkent személye ellen
Én mégis bűnt követtem el, az ég
Meg is torolta: úgy maradtam itt,
Hogy nincs utódom. Apádat viszont
Veled áldotta meg, méltó utóddal
S méltán az ég. Mit adnék, istenem,
Ha fiam-lányom így állna előttem,
Szépségesen!

Egy Úr jön

ÚR Felség, amit jelentek,
Nem volna hihető, ha a biznyság
Nincs ily közel. Engedelmet, nagyúr,
Személyemben a cseh király köszönt,
S kéri, fogd el fiát, ki eldobott
Rangot, kötelességet, odahagyta
Apját, jövőjét, s megszökött – kivel?
Egy pásztorlánnyal!

LEONTES Hol van a király? Mondd!
ÚR Itt, a városban. Ótöle jövök.
Zavartan szólok – ez a döbbenettől
Van, s híreimtől. Ahogy sietett
Udvarodba – üldözve ezt a szép párt
Alighanem –, e látszatra nemes hölgy
Apjába és bátyjába ütközik:
Az ifjú herceggel együtt futottak
Hazájukból.

FLORIZEL Camillo becsapott,
Ő, akinek a tisztessége eddig
Minden vihart kiállt.

ÚR Kérd rajta számon:
Itt van király apáddal.

LEONTES Ki? Camillo?
ÚR Ó, uram. Beszéltem vele; a két
Szerencsétlent vallatja most. Azok
Hogy reszketnek! A porban csúszva, térden,
Esküsznek égre-földre. A királyt

Nem hatja meg: haragjában halált
Halálra halmoz.

PERDITA Jaj, szegény apám!
Kémekeket küld az ég ránk, nem fogunk
Mí egybekelni.

LEONTES Nem volt esküvő?
FLORIZEL Nem volt, uram, és egyhamar nem is lesz.
Előbb csókolják csillagok a völgyet.
Fönn sincs esély nagyobb, mint lent.

LEONTES Uram,
A kedvesed királynő vagy se?

FLORIZEL Az lesz,
Ha egyszer elveszem.

LEONTES Az az „egyszer”, mert gyors volt jó apád,
Lassan jön el. Sajnálom, igazán
Sajnálom, hogy a haragját kihívtad,
Pedig kedvébe járnod kötelesség.
Éppígy sajnálom azt, hogy szíved hölgye
Rangban nem oly dús, mint szépségben, így hát
Boldogságtok bajos.

FLORIZEL (Perditához) Édes, ne csüggedj!
Nyílt ellenségünk bár a Sors, apámmal
Vadászik ránk, a szerelmünk fölött
Egy csöpp hatalma sincs. – Kérlek, uram,
Jusson eszedbe, mit érzett szíved,
Időd kincstára mikor még dugig volt,
Mint most az enyém, s támogass. Apámnak
A legdrágább is olcsó, ha te kéred.

LEONTES Kérem akkor legdrágább hölgyedet,
Ő olcsó neki.

PAULINA Ej, uram királyom,
Szemed de fickós! Halála előtt
Bámulinivalóbb volt a hitvesed,
Mint kit most nézel.

LEONTES Őt láttam meg ebben
A bámulásban is. (Florizelhez) De még neked
Nem válaszoltam. Most megyek apádhoz.
Mivelhogy vágyad tisztességedet
Nem gyúrte le, én támogatom. Ennek
Jegyében indulok. Kövess tehát,
És lásd, mire megyek. Jöjj, jó uram.

Mind el

2. SZÍN

Leontes palotája előtt
Jön Autolycus és egy Nemes

AUTOLYCUS Uraságod, kérem szépen, jelen volt, amikor elbeszélték
ezt a dolgot?

ELSŐ ÚR Ott voltam, amikor kibontották a csomagot; hallot-
tam, ahogy az öreg pásztor előadta, hogyan talált rá.
Aztán, amikor magukhoz tértek a döbbenetből, min-
ket kitésték a szobából. Úgy rémlik, annyit még
hallottam, hogy a pásztor azt mondta: a gyereket is
úgy találta.

AUTOLYCUS Hú, de szeretném tudni, hogy mi lett a vége!
ELSŐ ÚR Én csak hézagosan tudok beszámolni a dologról, de a
változások, amikor a királyon és Camillón észrevet-
tem, a legnagyobb ámulatról tanúskodtak. Ahogyan
egymásra meredtek, úgy látszott, hogy a szemük kiug-
rik a gödréből. Beszélt a némaságuk, minden mozdu-
latuk ékesen szólt. Mintha egy világ föltámadásáról
vagy elsüllyedéséről kaptak volna hírt. De csak azt le-
hetett látni, hogy meg vannak rendülve; azt a legéle-

sebb szemű néző sem tudta volna megmondani a látvány alapján, hogy örülnek-e vagy bánkódnak – de hogy nagyon, az bizonyos.

Jön egy másik Úr

MÁSODIK ÚR Ez az úr talán többet tud. Mi hír, Rogero?
Általános örömnünp. Betelt a jóslat: megkerült a király lánya! Annyi csodára derült fény az elmúlt órában, hogy a balladaszerzők nem győzik megénekelni.

Jön egy másik Úr

HARMADIK ÚR Itt jön Paulina asszony tisztartója. Ó többet tudhat. – Mi újság, uram? A hír, amit igaznak mondanak, annyira mesébe illő, hogy az ember kénytelen gyanakodni. A király csakugyan megtalálta az örökösét?
Ha bizonyítéknak hinni lehet, akkor tökéletesen igaz. Az ember megesküdné, hogy amit hall, azt látta is, annyira egybevágnak minden tanújel: Hermione királyné köpenye meg a nyakék hozzá, Antigonus ugyanott talált levelei, a keze írását fölismerték, az anyja vonásai ezen a felséges teremtményen, a hiányos neveltetésén átütő született nemesség és még sok egyéb bizonyosság nyilvánvalóvá teszik, hogy ő a király leánya. Látták-e a két király találkozását?

MÁSODIK ÚR Nem.

HARMADIK ÚR Akkor olyan látványról maradtak le, uraim, amit látni kell, elbeszélni lehetetlen. Ahogy egyik öröm koronázta a másikat, mégpedig úgy, mintha a bánat siratná, hogy búcsúznia kell: az örömük könnytóban gázolt. Égre emelt tekintetek, magasba lendülő kezek, olyannyira elváltozott arcvonások, hogy csak a ruhájukról lehetett megismerni őket. A mi királyunk már ugrott volna ki a bőrből örömeiben, hogy megtalálta a lányát, és akkor az öröm mintha egyszerre átváltozott volna veszteséggé, felkiált: „Ó, jaj, az édesanyád!”, aztán a cseh királyt engeszteli; majd megöleli a vejét; aztán megint a lányát fojtja meg szinte, úgy öleli-csókolja; most az öreg pásztornak hálálkodik, aki úgy ácsorog ott, mint egy sok királyt megélt, viharvert vízköpő figura. Soha még ilyen találkozást – a beszámoló le-sántul, ha követni próbálja, a leírás belerokkan a leírhatnákjába.

MÁSODIK ÚR No és Antigonus, aki a gyereket kitette – róla van-e hír?

HARMADIK ÚR Ez is olyan, mint egy régi mese, amelyik sok mindenről szól, de annyira hihetetlen, hogy a józan ész elalszik rajta, a fül becsukódik. Antigonust szétépte egy medve. Ezt állítja a pásztor fia, és az szemlátomást olyan gügye, hogy hinni kell neki, de ezenfelül még Antigonus zsebkendőjét meg a gyűrűjét is előadta, Paulina rájuk ismert.

ELSŐ ÚR És mi lett a hajóval meg a legénységgel?

HARMADIK ÚR Elsüllyedtek abban a pillanatban, amikor a gazdájuk meghalt, a pásztor szeme láttára. Így hát minden eszköz, amely a gyermek kitevésében segédkezett, elveszett azon nyomban, amint őt megtalálták. De hogy Paulinában milyen nemes csatát vívott egymással öröm és bánat! Egyik szeme a földre sülve, mert a férje meghalt, másik az égre emelve, mert a jóslat beteljesedett. Fölemelte a földről a hercegnőt, és úgy zárta a karjába, mintha a szívére akarná odatűzni, nehogy még egyszer elveszzen.

ELSŐ ÚR Ez a nagyszerű előadás királyi-hercegi közönséget érdemelt, hiszen azok is vitték színre.

HARMADIK ÚR Az volt az egyik legmegindítóbb mozzanat, ami kivette a hálóját szememre (bár halat nem lelt benne, csak vizet!), ahogyan a királyné halálának története

(maga a király vallotta meg derekasan, és szánta-bánta) a királynét szíven találta: a fájdalom egyik tünete váltotta a másikat, míg nem egy jajkiáltást hallott, és azt kell hogy mondjam: könnyeket vészelt, mert hogy az én szívem vért könnyezett, az biztos. Még a márványszobornak is elváltozott volna a színe; sokan elájultak, mindenki bánkódott. Ha az egész világ látja ezt, gyászba borul a földgolyó.

ELSŐ ÚR Visszatértek az udvarba?

HARMADIK ÚR Nem. A hercegnő hallott anyja szobráról, amit Paulina őriz. Évekig készült ez a mű, és csak nemrég fejezte be a nagyszerű olasz mester, Julio Romano, aki olyan tökéletesen utánozza a természetet, hogy el is hódíthatná tőle a megrendelőit, ha örökké élne, és lelket is tudna lehelni a munkáiba. Az ő Hermionéja annyira hasonlít Hermionéhoz, azt beszélnek, hogy az ember legszívesebben megszólítaná, és várná is, hogy válaszol. A szeretet mohó étvágyával siettek el, hogy a szemüket jóllakassák.

MÁSODIK ÚR Sejtettem, hogy Paulina valami nagy dolgot őriz abban a félreeső házban, mert napjában kétszer-háromszor is elosont oda, amióta Hermione meghalt. Nem kéne nekünk is odamenni, és kivenni részünket az ünnepelésből?

ELSŐ ÚR De még mennyire – ha sikerül bejutnunk. Ott most sűrűn terem a királyi kegy. Aki nincs jelen, az lemarad. Gyerünk.

Három Úr el

AUTOLYCUS Ne volnék rovott múltú, most potyogna rám az áldás. Én vittem föl az öregot meg a fiát a hercegehez a hajóra; megmondtam neki, hogy valami csomagról meg tudom is én miről beszélnek; de ő akkor bele volt habarodva a pásztorlányba (merthogy még annak hitte), azt meg elővette a tengeribetegség, de sőt a herceget még annál is jobban, a vihar meg csak dühöngött, így aztán a titok titok maradt. De mindegy is: a becsületesen már annyi folt esett, hogy ha én magam bogoztam volna ki a rejtélyt, az se mos tisztára.

Jön a Pásztor és Böhönc (pompás új ruhában)

Itt jönnek, akikkel akaratom ellenére jöt tettem; máris fönn ülnek az uborkafán.

PÁSZTOR Gyere, fiam. Nekem több gyerekem már nem lesz, de a tied mind törzsökös nemesember.

BÖHÖNC (*Autolycushoz*) Kapóra jön, uram. Ön nem állt ki velem párbajra a minap, minthogy nem voltam törzsökös nemesember. Látja ezen öltözéket? Mondja a szemembe, hogy nem látja, és azt véli még mindig, hogy nem vagyok törzsökös nemes; vagy mondhatná azt is, hogy a ruhám nem törzsökös nemes; hazudtoljon meg, rajta; és majd meglátja, hogy törzsökös nemes vagyok-e mostan.

AUTOLYCUS Tudom, uram, hogy ön immár törzsökös nemes.

BÖHÖNC Úgy ám, és már négy teljes órája.

PÁSZTOR És én nemkülönben, fiam.

BÖHÖNC Maga nemkülönben. De én már apám előtt is törzsökös nemes voltam; mert a királyfi kezét rázott velem, és a testvérenek nevezett; és azután a két király is testvérenek nevezte apámat; és aztán a herceg, az én testvérem, és a hercegnő, az én testvérhúgom apámanak nevezte apámat; és mind sírtunk; és ezek voltak a mi első nemesemberi könnyeink.

PÁSZTOR Ha Isten éltet, fiam, még sok ilyen hullathatunk.

BÖHÖNC Ja. Különben kész szerencsétlenség volna, hogy akkor impotentatok vagyunk, amilyenek lettünk.

AUTOLYCUS Alázatosan könyörgök, uram, bocsássa meg összes vétkeimet, amelyeket méltóságod ellen elkövettem, és szólnon pár jó szót érdekeimben gazdámnak, a hercegnek.

PÁSZTOR Szólj csak, fiam. Ha egyszer nemesek vagyunk, legyünk nemesek.

BÖHÖNC Aztán megjavulsz-e?

AUTOLYCUS Meg én, főméltóságod engedelmével.

BÖHÖNC Kezet rá. Megesküszök a hercegnek, hogy olyan derék egy becsületes fickó vagy, mint akárki Csehországban.

PÁSZTOR Csak monddjad, de ne esküdj.

BÖHÖNC Hogy ne esküdjek? Most, amikor nemesember vagyok? Mondja a paraszt meg a polgár, én esküszök.

PÁSZTOR Na de fiam, és ha hamisan?

BÖHÖNC Igaz nemesember hamisan is megesküszik a barátja érdekében. És én megesküszök a hercegnek, hogy te beleváló fickó vagy, és nem iszod le magadat soha; pedig tudom, hogy nem vagy beleváló fickó, és iszol, mint a gödény. De én megesküszök, és óhajtanám is, hogy beleváló fickó legyél.

AUTOLYCUS Tiszta erőmből azon leszek, uram.

BÖHÖNC Okvetlenül igyekezzél beleváló fickó lenni: ha nem csodálkoznék, hogyan merészeled leinni magadat, holott nem is vagy beleváló fickó, hát egy szavamat se hidd el. Hoppá! A királyok meg a hercegek, a mi atyafiságunk, most mennek megnézni a királyné kifestett szobrát. Gyere utánunk, jó gazdáid leszünk.

Mind el

3. SZÍN

Terem Paulina házában

Jön Leontes, Polixenes, Florizel, Perdita, Camillo, Paulina, Urak és Kíséret

LEONTES Szigorú jóságod, ó, Paulinám, Milyen vigasz nekem!

PAULINA Felséges úr, Ha hibáztam is, jót akartam. És te Busásan megfizettél. Hogy szerény Házam megtisztelted, s veled király Fivéred s trónod örökösei, Ez már olyan kegy: méltón megköszönni Az életem kevés.

LEONTES Ó, Paulina, Csak fárasztunk e kegygel. Látni jöttünk Királyném szobrát. Ritka remeket Képtáradban nem egyet megcsodáltunk, De azt nem láttuk, amit lányom úgy Szeretne: anyja szobrát.

PAULINA Párja nem volt, Míg élt, s éppúgy halotti mása is, Hiszem, hogy túltesz mindenem, amit Szem látott vagy kéz alkotott, ezért Tartom külön. De itt van. Készülődj: Oly híven másolja az életet, Mint álom a halált. Nézd – igazam van?

Paulina elhúzza a függőnyt, és fölfedi a szoborként álló Hermionét

Tetszik e csönd, a bámulat jele. Szóljatok mégis, te, felség, először. Hát nem hasonlít, mondd?

LEONTES Egészen ő! Szidj, édes kő, mondhassam: Hermione, Te vagy! De nem: mert meg se szidsz, azért Vagy ő. Szelíd volt, mint az irgalom, Mint a gyerekkor. Na de, Paulina,

POLIXENES Nem bizony!

PAULINA Annál nagyobb a művész érdeme: Tizenhat éven túl alkotta úgy meg, Mintha még élne.

LEONTES És élhetne még, Nekem, vigasznak, ámde így, e kép Kettéhasítja lelkem. Így, ilyen Fenséggel állt – de forrón, élve – mint most, Hidegen – mikor megkértem kezét! Elönt a szégyen: vádol ez a kő, Hogy kőből én vagyok! Királyi mű! Fenségedben varázs: a bűnömet Megidézi, és a lelket kivonja Döbbsent lányodból: még hozzád kívül! Bálványimádónak ne mondjatok, hogy Letérdelek, s áldását kérem. Úrnő, Kinek véged lett az én kezdetemkor, Hadd csókolom meg, add kezed.

PAULINA Vigyázat!

CAMILLO A szobron még nem száradt meg a festék! Rajtad, felség, a bánat túl szilárd, Tizenhat tél nem fújta le, tizenhat Nyárban el nem porladt: öröm Ennyit aligha él; s a többi bánat Magát öli meg eddig.

POLIXENES Drága testvér, Aki okozta, hadd vegyen magára Annyit a szenvedésedből, amennyit Elbír magában.

PAULINA Felséges uram, Ha sejtem, hogy szegény képmásomon (Mert enyém ez a szobor) így felindulsz, Meg sem mutatom.

LEONTES Ne – hagyd azt a függőnyt!

PAULINA Ha soká bámulod, azt képezed meg, Hogy megmozdul.

LEONTES Azt, azt, igen! Ne éljek, ha máris nem látom így – Kinek a műve ez? – Nézd, nézd, uram, Hát nem lélegzik? és ereiben A vér nem lüktet?

POLIXENES Mestermű valóban: Az élet melege látszik az ajkán.

LEONTES Szemében ott a rebbenése is! Ezzel áltat a művészet.

PAULINA Elég: *(El akarja húzni a függőnyt)* Urunk olyan önkívületbe van már, Azt hiszi: él.

LEONTES Ó, édes Paulina, Még vagy húsz évig hitesd velem ezt! Nincs az a józan ész, ami e téboly Gyönyörével fölrerne. Hagyd a függőnyt.

PAULINA Bánom, hogy fölkaavartalak, de még Gyötörhetnélek jobban is.

LEONTES Gyötörj, Paulina! Mint a gyógyító vigasz, Oly édes ez a gyötrelem. De én – Én úgy érzem: lehel. Miféle véső Farag lélegzetet? Nevessetek ki, Megcsókolom.

PAULINA Ne, édes jó uram! Még nem száradt meg ajkán a pirosság, Elmázolnád a csókkal, s a te szádra Olajfesték ragad. Ne földjem el?

LEONTES Ne, még húsz évig!

PERDITA Addig én is itt
Állnék, és nézném.

PAULINA Most vagy menjetek
Tüstént ki, vagy készüljetek fel új
S nagyobb csodára. Van hozzá erőtök?
Akkor mozgásra bírom igazán:
Leszáll s kezet nyújt. De azt hiszitek majd,
Hogy a gonosz erőkkal cimborálok –
Én tagadom.

LEONTES Amit tétetsz vele,
Készséggel nézem, és amit beszéltetsz,
Készséggel hallgatom: ha mozdulatra,
Szóra is bírható.

PAULINA Csak ha erősen
Hisztek is benne. S álljatok nyugodtan,
Vagy aki azt hiszi, sötét, tilalmas
Dolog készül, menjen el.

LEONTES Láb se moccan.
Folytasd, kérlek!

PAULINA Ébreszd őt, zene, zendülj!

Zene

Itt az idő: szállj most le, már ne légy kő,
Csodával ámitsd nézőid. Gyere!
Sírod lezárom; mozdulj! Zsibbadásod
Maradjon a halálé; tőle most
Mevált az édes élet. Úgy ni: mozdul.

Hermione leszáll a talapzatról

Csak semmi pánik: amit tesz, amit
Én mondok itt, az rendjén van. *(Leonteshoz)* Ne húzódj
Előle, míg meg nem hal újra, mert
Másodszor is megölnéd. Add kezed:
Ifjan te kérted meg; most, korosabban,
Ő udvaroljon?

LEONTES Ó, hát nem hideg!
Ha ez varázslat, oly rendjén való,
Mint az evés.

POLIXENES Megöleli a férjét!

CAMILLO Ott csüng nyakában!
Ha már életre kelt, szólaljon is meg!

POLIXENES És mondja el, hol élt eddig, vagy a
Haláltól hogy lopták el.

PAULINA Azt, hogy él,
Ha csak elmondanám, legyintenétek:
Ugyan, mese; de most itt látható,

Bár nem beszél még. Figyelj csak tovább.
(Perditához) Járj közbe, szépségem, térdelj le, és
Kérd anyád áldását. *(Hermionéhez)* Nézd, asszonyom,
Megllett a mi Perditánk.

HERMIONE Istenek,
Nézzétek, s öntsetek áldást fejére
Szent kelyhetekből! Én egyetlenem,
Mi óvott meg? hol éltél? hogy találtál
El apád udvarába? Paulinától
Tudom: Apolló igéje reményt
Adott, hogy élsz. Én meghúzódtam itt,
Hogy kivárjam a végét.

PAULINA Hagyjuk ezt most,
Mert még e szent percben mindenki majd
Mesélni kezd, s oda az öröm. Menjetek,
Szétkürtölni az ujjongástokat,
Víg nyertesek. Én egy kopár faágra
Felröppenek, vén gerle, ott siratni
A páromat, aki már nem kerül meg,
Halálomig.

LEONTES Nem addig, Paulina!
Férjet kapsz tőlem, ahogy tőled én
Asszonyt kaptam. Így szólt az alku, nem?
Szavunkat adtuk. Te meglelted az
Enyémet – hogy hogyan, azt nem tudom még,
Mert láttam holtan, vagy hát látni véltem,
S elmondtam sok haszontalan imát
A sírján. Nem kell messzire keresnem
Neked jó férjet, tudom is, mit érez.
Jöjj, Camillo, vedd a kezét – mit ér,⁹
Az köztudott, és mi ketten, királyok,
Is szavatoljuk. Menjünk. *(Hermionéhez)* Ó, de ti!
Nézz testvéremre – és bocsássatok meg,
Hogy ártatlan nézések közé állt
Beteg gyanúm. Ez itt a vöd, az ő
Fia – hogy eljegyezze lányodat,
Az ég intézte így. Jó Paulinám,
Vezess oda, ahol kényelmesen
Kikérdezhetjük egymást, ki mit játszott
A múltó idő széles színpadán,
Mióta elváltunk. Vezess hamar!

Mind el

⁹ Mivel Polixenes nem ismerheti olyan jól Paulinát, logikusabb, ha ez Camillóra vonatkozik, ez esetben: mit érsz. (Az Arden lábjegyzete is bizonytalan az értelmezésben.)